

Malmö högskola
Idrottsvetenskap

Examensarbete
10 poäng

Vad sägs om idrott?
Den idrottspolitiska diskursen – ur ett
sociologiskt perspektiv
How about sports?
The Sports Discourse – from a sociological perspective

Joakim Åkesson

Idrottsvetenskap 120 poäng
Idrott & Samhälle
Höstterminen 2004

Handledare: Mats Trondman
Examinator: Bo Carlsson

Sammanfattning

Problem. Staten i Sverige stödjer idrotten. Detta gör man via ett statligt anslag som tillfaller Riksidrottsförbundet (*RF*). Men hur legitimerar den detta stöd? Vilka värderingar använder man sig av för att rättfärdiga att idrotten förtjänar statligt stöd? Hur rättfärdigar man att detta stöd ska tillfalla just *RF*? Det vill säga: hur ser den idrottspolitiska diskursen ut?

Syfte. Det finns ett visst sätt att tala om idrotten politiskt sett (diskursen). Detta sätt att tala frammanar ett synsätt som inte behöver vara självklart. Det finns värderingar som framstår som *naturligare* än andra. Detta är de *dominerande värderingarna* som utgör den *dominerande diskursen*. Syftet med denna undersökning är att belysa vilka dessa värderingar är samt avslöja i vilka sammanhang de existerar.

Teori. Jag har i denna studie använt mig av Pierre Bourdieus sociologi som redskap. Det är med hjälp av hans teorier jag tagit mig an verkligheten – som jag studerat värderingarna och dess sammanhang. Jag har alltså utgått ifrån ett visst perspektiv från vilket studieobjektet framträtt på ett visst vis. Centrala begrepp i Bourdieus sociologi är *kapital* (det som erkänns som värdefullt i sociala relationer - kan vara av exempelvis symbolisk, ekonomisk eller social art), *habitus* (det system av dispositioner en individ besitter som gör honom/henne benägen att agera på ett visst sätt) och *fält* (en specifik, avgränsad del av den sociala världen som bl.a. rymmer: agenter, positioner, relationer, kapital, strategier, makt, dominansförhållanden – fältet är en plats för strider).

Metod. Den metod jag använt mig av kan betecknas som en *kvalitativ, utforskande litteraturstudie*. Jag har främst studerat texter där värderingarna av idrotten i idrottspolitiken kommer till uttryck. För att sätta in värderingarna i sina sammanhang har jag studerat idrottens och värderingarnas historia samt idrottens fält.

Analys. Analysen består av två delar, en historisk och en nutida. I dessa båda delar analyserar jag såväl värderingarna som dess sammanhang. Jag diskuterar även dessa ”under resans gång”.

Slutsatser. Det existerar ett specifikt idrottsfält med specifika *agenter* (*RF*, staten, företag, föreningar aktiva, åskådare och massmedia), *positioner* (*RF*:s dominansposition), *relationer* (”alliansen” mellan *RF* och staten), *kapital* (ekonomiskt – statsanslaget, symboliskt – kunskap, socialt – kontakter mellan *RF* och staten), *strategier* (de *RF* och staten och i gemensam regi använt för att utmanövrera konkurrenter), *makt* (den *RF*, staten och massmedia besitter) och *dominansförhållanden* (idrottsrörelsens idrott dominerar, idrott

utanför *RF* domineras). Fältet är också en plats för ständiga *strider* (Gymnastikförbundet, Korpen och friluftsrådet har utmanövrats under historien av *RF* under historien, *RF* och staten slåss mot massmedia, inom *RF* kämpar olika *agenter* och det föreligger också en kamp mellan *RF* och staten).

Historiskt sett har många olika värderingar präglat diskursen. Många av dem är kvar än idag, men det finns också dem som försvunnit. Särskilt positiva värderingar har haft en förmåga att överleva länge i den idrottspolitiska diskursen (till exempel har värderingar om idrottens positivt fostrande karaktär funnits med länge). Detta har med det faktum att göra att *RF* och staten besittit dominanspositioner på idrottens fält i närmare hundra år. Dessutom har de tillsammans i en "allians" med varandra försvarat sina och varandras intressen. Värderingar som gjort sig gällande i den historiska diskursen är bl.a. att idrotten har fostrande egenskaper (1900-tal), att den är samhällsnyttig (1910-tal), arbetarklassvärderingar (1920-tal), att idrott är underhållning (1930-tal), att idrotten är en del av samhället (1940-tal), att ungdomen är viktig (1950-tal), att barn är viktiga (1960-tal), att jämlikhet är viktigt (1970-tal) samt att integration är viktig (1980-tal).

Många av de värderingar som präglat den idrottspolitiska diskursen historiskt sett hänger som sagt med än idag. De tre värderingar som dock dominerar diskursen som mest idag är *att idrotten främjar folkhälsan, att idrotten bidrar till samhällets samlade sociala kapital och därmed främjar demokrati samt att elitidrotten förser medborgarna med underhållning och en chans för den svenska staten till internationell publicitet*. Det är dessa värderingar man använder sig av för att rättfärdiga det statliga idrottsstödet och dess existensformer. Men idrotten i folkrörelsens regi är i dagsläget ifrågasatt. Det pågår strider på idrottens fält.

Förord

Författaren till detta arbete, nämligen jag, Joakim Åkesson, är vid detta arbetets färdigställande 26 år gammal. Jag är uppvuxen i Ystad på Österlen i Skåne och är vad många skulle beteckna som fotbollstokig. Jag har spelat fotboll sedan nio års ålder och missar sällan en fotbollsmatch om tillfälle ges att bevittna en sådan. Jag är av den sortens fotbollstokar som kan finna nöje i att titta på matcher där jag inte ”känner” för något av lagen och jag kan mycket väl uppskatta 0-0 matcher. Enligt Pierre Bourdieu, vars tankar är centrala i detta arbete, betraktar jag mig själv som en ”kännare” när det gäller fotboll. Detta låter möjligen pretentiöst men vad jag avser med detta är att jag ”där den okunnige bara ser våld och förvirring”, ser, på grund av att jag disponerar över specifika scheman för perception och värdering, ett mönster¹. På grund av mitt idrottsengagemang har jag spenderat en relativt stor del av mitt liv i ”familjen”², det vill säga den svenska idrottsrörelsen.

Jag är uppvuxen i ett arbetarklasshem. Jag är medveten om att klassbegreppet är något ålderdomligt men det passar väl för att illustrera vilka värderingar jag vuxit upp med. Enligt de värderingar som var framträdande i mitt barndomshem skulle man vara flitig, sträva mot självständighet och vara solidarisk mot sina medmänniskor.

Trots detta tilltalades jag inte av bilden av mig själv som ”arbetare”. Jag intimiderades av ”arbetarnas” tillsynes monotona tillvaro. Till följd av detta kan man säga att jag antog något av en ”sökares” karaktär. Jag visste inte riktigt vart jag ville ta vägen, jag visste bara vart jag inte ville ta vägen.

Under gymnasietiden studerade jag ekonomi. Efter det gjorde jag värmplikten. När denna var slut sökte jag mig tillbaka till skolan. Jag visste fortfarande inte riktigt vart jag ville ta vägen och läste tekniskt basår för att bredda mina valmöjligheter. Detta ledde mig vidare till en datavetenskaplig utbildning, men jag insåg efter ungefär ett år att ”melodin som spelades” inte var min.

Via ödets outgrundliga vägar hamnade jag på Malmö högskola och en nystartad idrottskurs. Namnet på denna utbildning klingade väl i öronen på en fotbollstokig ”osterlenpåg” men ska ärligheten fram så visste jag vid tiden inte riktigt vad det var jag gav mig in på.

¹ Bourdieu, P. (1997). Sid. 200.

² RF och idrottsrörelsen vill gärna se sig själv som en familj, något som bland annat kommer till uttryck på förbundets hemsida, www.rf.se.

Något år senare byggdes kursen ut till ett program, och när möjligheten att genomföra detta uppenbarade sig, tog jag den. Jag hade fått smak för den samhällsvetenskapliga disciplinen. Viktiga inspiratörer under denna tid var Tomas Petersson och Torbjörn Andersson, vilka båda ska ha ett stort tack för de senaste åren.

Den idrottsvetenskapliga utbildningen vid Malmö Högskola är en flervetenskaplig sådan. Vägen jag skulle komma att vandra under mina tre år på programmet var därför inte på förhand utstakad. Jag fattade tidigt tycke för samhällsvetenskap - särskilt sociologi. Valet var därför inte svårt då jag inför andra året på programmet skulle välja inriktning. Jag valde inriktningen *Idrott och Samhälle* på bekostnad av inriktningarna *Idrott och Ledarskap* samt *Idrott och Management*. Under utbildningens gång har jag läst många intressanta kurser. Under min valbara termin läste jag två tio poängs sociologikurser i Lund vilka var väldigt inspirerande. Jag vill särskilt passa på att tacka Torbjörn Andersson och Johan Norberg för det stöd de utgjort för mig och mina kurskamrater under utbildningen. Bo Carlsson har också gjort en stor insats under programmets gång.

Detta är ett examensarbete på C-nivå. Det finns olika motiv till ett arbete av detta slag. För det första ska arbetet vara ett prov på de färdigheter jag under tre års tid, via studier på det idrottsvetenskapliga programmet, förvärvat. För det andra ska arbetet bidra till ökad kunskap. Detta kan vara i betydelsen "bredare", "djupare", eller både "bredare och djupare" kunskap. För det tredje ska arbetet utgöra ett avstamp inför framtiden. Arbetet ska kunna användas i syfte att marknadsföra mig och den utbildning jag gått.

Det finns olika människor som förväntas läsa detta arbete. För det första har vi arbetets examinatorer. Dessa förväntas ha akademisk bakgrund och således relativt enkelt att tillägna sig texten. En annan grupp läsare är akademiker av olika slag, beroende på deras bakgrund förväntas de ha olika förutsättningar för att kunna tillägna sig texten. De som torde ha störst intresse av att läsa texten är sociologer och idrottsvetare.

De som verkligen behöver läsa denna studie är de som inte känner till vad den avslöjar på förhand. Det är för dessa människor studien kan verka befriande. Vad den befriar dem ifrån är oreflekterade antaganden som behöver perspektiveras.

Jag vill slutligen rikta ett särskilt tack till min handledare Mats Trondman, som inte bara varit en inspiratör via sina litterära texter utan som också pressat mig (utan negativ värdering) att kontinuerligt förbättra innehållet i detta arbete.

Malmö den 27 december 2004

Joakim Åkesson

Innehållsförteckning

Kapitel 1 – Inledning, problem, syfte, teori och metod	9
Inledning	9
Disposition	10
Problemprecisering och vägledande frågeställning	11
Syften med undersökningen	12
Teoretiska utgångspunkter	13
Undersökningsmetod och texturval	17
Empiri	17
Etiska överväganden	19
Tillvägagångssätt	20
Kapitel 2 – Historisk analys och nutidsanalys	21
Historisk analys	21
Nutidsanalys	37
Det idrottspolitiska fältet	37
Den idrottspolitiska diskursen	39
Kapitel 3 – Slutsatser, avslutning och sammanfattning	55
Slutsatser	55
Kontextuella förhållanden	56
Värderingar	60
Sammanfattande diskussion	64
Avslutning	69
Källförteckning	71
Bilaga 1 – Värderingstabell	73

Kapitel 1 – Inledning, problem, syfte, teori och metod

Inledning

Det finns många saker människor tar för givet i sin omgivning. Saker som, för dem, framstår som självklara. Saker som är ”naturliga” i deras ögon³. Eller rättare sagt – från deras perspektiv sett. En gång i tiden trodde människor att jorden var platt, detta synsätt var då fullt naturligt och det var få som vågade, eller ens hade förmågan att ifrågasätta detta synsätt. Det var i stort sett inte möjligt att tänka sig något annat än att jorden var platt.

Men det fanns de som vågade och hade förmågan att tänka sig det otänkbara. De vågade lämna det ”naturliga”. De vågade fantisera och föreställa sig att kanske det finns ett annat sätt att se på saken som gör att fenomenet i fråga framträder på ett annorlunda sätt. Det var alltså någon som skiftade perspektiv och genom att göra detta såg det andra inte såg, och det han/hon såg var, bland annat, att det han/hon tidigare sett inte var så naturligt som han/hon lärt sig tänka att det var.

Att skifta perspektiv är som jag ser det en bra och givande forskningsmetod. Att forska är ju att upptäcka nya saker och för att kunna göra detta måste man inta nya perspektiv. Det är just detta jag i denna undersökning gjort.

Idrotten är ett forskningsområde som är ganska ungt, men trots detta finns det ganska mycket forskning gjort på området idag. Även det område jag i denna undersökning intresserat mig för har tidigare utforskats i ganska stor utsträckning.

Den position jag valt att ställa mig på för att betrakta mitt studieobjekt är en plats många före mig har stått på. Med detta menar jag att det teoretiska perspektiv jag använt mig av, är en teori som använts i hundratals om inte tusentals undersökningar före min – nämligen Pierre Bourdieus sociologi. Det jag riktat min blick mot, mitt studieobjekt, har, som jag var inne på, studerats tidigare. Skillnaden mot tidigare forskning är dock att ingen har, så vitt jag vet, tidigare blickat mot samma ställe, från samma ställe och i varje fall inte på samma vis. Jag hyser alltså gott hopp om att detta arbete kommer att bidra till den samlade förståelsen av området.

³ Berger, P.L. & Luckman, T. (1991).

Ordet *förstå* är centralt i denna undersökning. Och framförallt poängen att förståelse kan vidgas genom perspektivism⁴. Det vill säga att man kan öka sin förståelse genom att se på saker och ting på många olika sätt – från många olika perspektiv. Mitt undersökningsobjekt är ett objekt som jag anser lider av att det betraktats på ett allt för entydigt och självklart sätt fram tills idag. Att det förhåller sig på detta vis är i och för sig inte konstigt – något jag ska visa längre fram i undersökningen. Värt att nämna är också att för att kunna förstå, måste man tolka och även detta kommer jag att göra med hjälp av Bourdieus begreppsapparat.

Nu ska jag, innan jag fortsätter redogörelsen för min undersökning, klargöra att det perspektiv och den tolkningsram jag valt är ett av många perspektiv och ett av många sätt att tolka. Jag har gjort ett val av perspektiv och tolkningsram. Sättet att se på mitt undersökningsobjekt har enligt min uppfattning varit enkelriktat tidigare. Då avser jag inte främst forskningsmässigt sett utan i den rådande samhällsdiskursen. Därför anser jag att det är viktigt att nyansera förståelse-spektrat genom att lyfta fram saker och ting i ett annorlunda ljus. Anledningen till att jag försöker vara så tydlig jag kan på denna punkt är att det i studien kan framstå som att jag tar ställning mot den rådande diskursen. Detta är fel, mitt syfte är förr att visa varför den ser ut som den gör och att det finns alternativ till den. Jag anser att det behövs ett epistemologiskt brott⁵ på området, man behöver studera studieobjektet med andra ”glasögon” än man tidigare gjort.

Disposition

Arbetet består av tre kapitel. Det första kapitel börjar med en inledning (som denna disposition är en del av). Efter denna preciserar jag studiens problem. Efter jag har gjort detta redogör jag för syftena med studien. När detta är gjort redogör jag för vilka forskningsredskap jag använt mig av i undersökningen, det vill säga vilka teorier som ligger till grund för studien. I kapitlets avslutande del går jag igenom vilken metod jag använt mig av samt redogör för undersökningens empiri.

Studiens andra kapitel utgörs av undersökningens empiri och analysen av denna. De båda är kombinerade i denna undersökning. I kombination med att empirin redovisas, analyseras den. Analysen är förövrigt argumentativ, detta innebär att empirin också diskuteras i samband

⁴ Broady, D. (1991). Sid. 433, 457.

⁵ Ett epistemologiskt brott är när man bryter med vardagens språk och antaganden om den sociala verklighetens beskaffenhet för att nå större förståelse, främst genom att bryta med vardagens förgivet tagna uppfattningar – se: Bourdieu, P. *Craft of Sociology*. (1991). Sid. 13-29, 248-249. (Formuleringen är hämtad från en ännu icke publicerad artikel av Mats Trondman.)

med själva analysen. Kapitlet är indelat i två delar. Den första delen behandlar den svenska idrottspolitiken historiskt sett. I den andra delen behandlas den svenska idrottspolitiken av idag. Den andra delen av de två består av två avsnitt. I det första avsnittet analyseras den svenska idrottens fält⁶ med fokus på de områden som rör den statliga idrottspolitiken. I det andra avsnittet analyseras den idrottspolitiska diskursen.

Efter varje analytiskt avsnitt har jag i två kategorier sammanfattat analysens främsta fynd. De två kategorierna har beteckningarna *kontextuella förhållanden* samt *värderingar*. *Kontextuella förhållanden* handlar om de sammanhang i vilka värderingarna förekommer. *Värderingar* handlar om själva värderingarna.

Det tredje kapitlet består av slutsatser och en avslutning. I slutsatserna sammanfattas studiens främsta fynd. Jag gör också en återkoppling till mitt problem och mina syften i anslutning till detta. I avslutningen diskuterar jag arbetet som helhet med fokus på själva genomförandet.

Problemprecisering och vägledande frågeställning

Idrotten i Sverige idag är i stor utsträckning självständig från staten. Men den åtnjuter trots detta statligt stöd. Detta stöd tillkommer idrotten främst genom ett årligt bidrag till Riksidrottsförbundet (Fortsatt kallat *RF*). *RF* är ensam företrädare för den så kallade svenska idrottsrörelsen.

Visserligen är *RF* självständigt i viss utsträckning, men utsätts på grund av att det är beroende av utomstående intressenter för påverkan. En av dessa intressenter är den svenska staten. Det är alltså inte fel att påstå att trots att *RF* är relativt självständigt så styrs det också, i viss utsträckning, av staten. Detta innebär vidare att staten påverkar idrottsrörelsen med sin politik.

Men trots att staten i stort sett endast stödjer idrott som bedrivs i *RF*:s regi, innebär det inte att det inte finns idrott utanför *RF*. Inom *RF* bedrivs en viss sorts idrott och jag menar att genom att ta ställning för *RF* i den utsträckning som staten gör så tar staten också ställning för en viss sorts idrott. Att ta ställning för och emot saker är inget konstigt i detta sammanhang, det är det politik i stor utsträckning handlar om.

Men vilken idrott är det då *RF* bedriver? Vilken sorts idrott är det staten tar ställning för? Hur vill staten att idrott ska bedrivas? Vilken sorts idrott tar staten ställning emot genom att ta

⁶ Begrepp av Bourdieu som redovisas i undersökningens teori-del.

ställning för *RF*? Och framförallt – hur gör man detta och varför? Kort sagt: – *hur ser den svenska idrottspolitik ut?* I min strävan att utreda detta fokuserar jag främst de värderingar som ligger bakom *legitimeringen* av att det svenska idrottsstödet ska fördelas till idrottsrörelsen via *RF*. Det är min utgångspunkt att det är här man finner essensen i den svenska idrottspolitik. För att kunna göra detta tror jag dock att man måste ha förståelse för fenomenets sammanhang. Man måste alltså studera fenomenet i sin kontext. Man kan (och måste) avgränsa sig, men det vore fel att rycka loss fenomenet ur sitt sammanhang. Man måste inse att gränser inte är absoluta – de existerar endast i teorin.

Att studera saker i sina sammanhang kan vara komplicerat. Det är svårt att se var det ena börjar och det andra slutar. Det finns anledning att avgränsa sig så långt det är möjligt för att kunna fokusera på det som verkligen är intressant att undersöka. Ett sätt att göra detta är att låta en precis frågeställning vägleda arbetet. I denna undersökning kom den att se ut på följande vis:

Vilka värderingar ligger till grund för de argument staten använder sig av för att legitimera att Riksidrottsförbundet ska ansvara för fördelningen av det statliga idrottsstödet? Vart kommer värderingarna ifrån och varför ser de ut som de gör? Sammanfattningsvis: Hur ser den idrottspolitiska diskursen ut?

Syften med undersökningen

Det primära syftet med undersökningen är att identifiera och problematisera de värderingar vilka ligger till grund för de argument som staten använder sig av för att legitimera att det statliga stödet till idrotten ska distribueras via *RF*. Jag anser att det är viktigt för förståelsen av området som helhet att förtydliga, i ett specifikt teoretiskt ljus, vilka värderingar som dominerar den idrottspolitiska diskursen. Syftet är inte bara att utreda vilka värderingar som existerar och dominerar utan också att försöka förklara och nå förståelse om var de kommer ifrån, hur de uppstått, hur de produceras/reproduceras, vem som producerar/reproducerar dem, i vilka sammanhang de produceras/reproduceras och under vilka villkor. Anledningen till detta är att för att man ska kunna förstå meningen med värderingarna så måste man förstå i vilka sammanhang de existerar. Syftet är därför också att skissera delar av det svenska idrottsvetenskapliga fältet (de delar som har med idrottspolitik att göra). Det vill säga att, metaforiskt uttryckt, på ett blankt papper, rita upp en bild av det svenska idrottsfältet - en representation av verkligheten. Men det är inte verkligheten - eller en fullständig

representation av den. Den är, om något, en ofullständig representation av verkligheten. Och mer än så kan inget vetenskapligt projekt göra anspråk på att vara, det är endast representationens omfattning som kan variera.

Teoretiska utgångspunkter

Jag anser att det finns fyra huvudsakliga motiv till varför det vid studier av detta slag är viktigt att använda sig av en teori som passar ändamålet väl. Det första är att det är omöjligt att upptäcka och se allting. Teorin hjälper alltså till att avgränsa undersökningens fokus – den avgör så att säga var det ”periferiska seendet” slutar. Det andra motivet handlar om att man med hjälp av teorin lättare kan finna det man söker efter. Det tredje motivet innebär att teorin hjälper till att på ett bättre sätt fokusera studieobjektet, man kan säga att man ser skarpare med hjälp av teorin än vad man annars hade gjort. Det fjärde motivet handlar om att förse utredaren med ett språk med hjälp av vilket han kan kommunicera sina fynd till omgivningen.

Bourdieu menar att teoretiska begrepp är redskap i det sociologiska hantverket. För honom är teori ett sökarljus som hjälper forskaren finna, konstruera och belysa olika studieobjekt⁷. Jag anser att sökarljuset är en bra metafor för att beskriva teorins nytta och funktion, en annan talande liknelse är att jämföra teori med ett par glas ögon. Glasögonen hjälper till att förtydliga, fokusera och avgränsa. Men samtidigt ska man vara medveten om att ett par glasögon har en fokuspunkt, det som befinner sig här syns extra tydligt, men det som befinner sig framför eller bakom fokuspunkten, eller utanför glasögonens bågar, det ser man mindre tydligt, eller inte alls. Det är denna syn på teori jag har utgått ifrån när jag gett mig i kast med denna undersökning. Det kan också vara värt att nämna att min analys är argumentativ, jag har genom att resonera kring empirin försökt nå förståelse för varför den ser ut som den gör.

Anledningen till att jag valt att använda mig av Bourdieus sociologi i detta arbete är främst att jag inte känner till någon begreppsapparat som är bättre lämpad med tanke på undersökningens syfte. I det följande tänkte jag beskriva centrala delar i Bourdieus sociologi, delar som också varit av särskilt stor vikt i denna undersökning.

Begreppet *kapital* är centralt i Bourdieus sociologi. Enligt honom är kapital någonting som erkänns som värdefullt. Eftersom Bourdieus forskning handlar om den sociala världen är det fortsättningsvis i dessa sammanhang vi rör oss på det teoretiska planet. Kapitalbegreppet

⁷ Broady, D. (1991).

är relationellt. Det vill säga att kapital och värde endast existerar i relationer. Det räcker inte att en människa anser att någonting är värdefullt – för att det ska kunna vara värdefullt på det sociala planet måste någonting tillmätas värde av flera individer, de måste vara överens om att det är värdefullt. För att någonting ska kunna vara kapital måste det alltså ha värde och värde skapas i sociala relationer. Kapital är en tillgång i sociala relationer.⁸

Det finns, enligt Bourdieu, olika typer av kapital. De vanligaste tre kapitalformerna är *ekonomiskt*, *socialt* och *symboliskt kapital*. Till dessa grupper kan man identifiera mängder av undergrupper. En av de undergrupper Bourdieu fäst särskilt stor vikt i sin forskning är *kulturellt kapital*, detta kapital är en form av kapital som möjliggör dominans. Kulturellt kapital är den typ av symboliskt kapital som anses ha högre värde än annat symboliskt kapital.⁹

Kapital är inte oföränderligt – tvärtom. Eftersom den sociala världen är i ständig förändring gäller detsamma för kapital i den sociala världen – kapital är en produkt av sociala relationer (ett ”socialt förhållande” enligt Bourdieu). Kapital har lite olika egenskaper, till exempel kan det minska i värde på grund av inflation, olika kapitalformer kan växlas in mot varandra, det kan ackumuleras, koncentreras och förloras. Kapitalet är under ständiga strider.¹⁰

Kapital kan existera i olika former, de tre vanligaste är objektiviserat, institutionaliserat samt förkroppsligat. Den senaste formen brukar gå under benämningen ”Habitus” i Bourdieus sociologi och det är detta begrepp jag nu ska försöka redogöra för.

Habitus är den uppsättning dispositioner en individ förkroppsligar. Man kan säga att en individ är dispositionerad att handla på ett visst sätt i varje given situation. Habitus är alltså en slags handlingsberedskap. Detta Habitus präglas in i individen under dennes levnadslopp. Habitus är under ständig förändring – varje nytt intryck individen får påverkar habitus, detta stämmer även överens med teorin om kapitalets ständiga förändring, eftersom habitus är just förkroppsligat kapital. Habitus påverkar hur människor tänker, handlar och orienterar sig i världen. Men enligt Bourdieu bestämmer habitus inte hur människor ska bete sig – han anser nämligen att människan trots allt har någonting man kan kalla fri vilja, en förmåga att göra medvetna, reflekterade val¹¹. Habitus har lite olika egenskaper, till exempel är det trögrörigt (svårt att omforma). Habitus bidrar till att producera och reproducera den sociala världen samtidigt som den sociala världen producerar och reproducerar habitus. Habitus är det som

⁸ Styckets benämningar kommer alla från: Broady, D. (1991). Sid. 169.

⁹ För exempel på olika former av kapital - se kapitel 3, del .1 i Broady, D. (1991).

¹⁰ Styckets benämningar kommer alla från: Broady, D. (1991). Sid. 169.

¹¹ Vi är inte uteslutande marionetter i omständigheternas garn.

gör vissa tankar möjliga och andra omöjliga. Om man åter tar exemplet med när man trodde att jorden var platt så var det för många människor vid denna tid omöjligt att tänka sig att jorden inte skulle vara det. Habitus var i detta fall så starkt präglad av denna världsåskådning att det bara fanns ett möjligt sätt att tänka.¹²

Ett tredje begrepp jag tänkte redogöra för är *fält*. Det är när man resonerar kring fältbegreppet jag anser att genialiteten i Bourdieus sociologi framträder som klarast. Ett fält är enligt Bourdieu en avgränsad grupp människor och institutioner som strider om någonting för dem gemensamt. Det som i striden står på spel är definitioner och värderingar. Ett fält består av ett system av relationer mellan positioner besatta av specialiserade agenter (som strider om någonting för dem gemensamt).¹³

För att någonting ska kunna kvalificera sig som ett fält måste det, enligt Bourdieu, uppfylla vissa kriterier. Eller rättare sagt - det måste ha en viss karaktäristik. Denna är som följer. På ett fält finns det: specialiserade agenter och institutioner, specifikt symboliskt kapital, specifika insatser samt specifika vinster.

När man undersöker ett fält, eller rättare sagt, när man konstruerar en teoretisk representation av ett i verkligheten existerande fenomen som man i teorin betecknar som ett fält, finns det enligt Bourdieu vissa riktlinjer man bör följa för att på ett systematiskt sätt bemästra detta¹⁴. Man bör identifiera viktiga agenter¹⁵ på fältet. Det är viktigt att identifiera viktiga positioner i fältet¹⁶. Man bör konstruera det system av relationer som förbinder positionerna. Vidare bör man särskilja de dominerande och dominerade positionerna¹⁷. Man bör också urskilja fältets resurser och vart de är allokerade¹⁸. Dessutom bör man kartlägga de typer av strategier som används av, och står fältets agenter till buds¹⁹. Man bör undersöka agenternas system av dispositioner²⁰. Och man bör avgöra fältets relation till andra fält. Detta är ett av den kommande analysens moment. Jag skisserar där det svenska idrottspolitiska fältet med hjälp av Bourdieus teorier.

På ett fält finns det rådande diskurser. Dessa diskurser är de sätt att tänka och tala som dominerar på fältet. Dessa diskurser är i mer eller mindre utsträckning, även de, under ständig

¹² Broady, D. (1991). Sid. 226.

¹³ Broady, D. (1991). Sid. 266.

¹⁴ Broady, D. (1991). Kap. 3.

¹⁵ Bourdieu föredrar ordet agent före aktör i dessa sammanhang. Detta har att göra med att en aktör spelar en roll medan en agent handlar i enlighet med den fria viljan.

¹⁶ Bland annat agenter och institutioner.

¹⁷ Dominans – att dominera handlar om att få andra att göra saker de egentligen inte vill göra. De som har makten över resurserna, det vill säga kapitalet, har makten att dominera.

¹⁸ Vilket kapital som finns och var det finns.

¹⁹ Strategier – det finns olika sätt att agera på fältet och det finns olika syften med agerandet, dessa bör utredas.

²⁰ Det vill säga habitus.

förändring. Hur de påverkas beror på fältets dynamik, det vill säga i stort sett på alla de faktorer som räknades upp i föregående stycke. Det är diskursen på det svenska idrottspolitiska fältet, och framförallt då den som produceras av den svenska staten, som är av intresse i denna undersökning. Jag vill i utredningen också försöka reda ut hur denna diskurs kan påverkas av och påverka det svenska idrottsfältet som helhet.

Bourdieu har i ett anförande i *Kultur och Kritik*²¹ visat att man kan se idrotten som ett fält. Bourdieu konstaterar här att idrotten är ett eget produktionsrum, med sin egna specifika logik. Dessutom är det relativt autonomt från det övriga samhället och kan därmed identifieras som ett eget fält. Han menar att fältet består av en mängd agenter, till exempel olika former av intressegrupper och producenter av idrottsprodukter, med olika positioner och inbördes relationer. I denna bok fokuserar han mycket på vad människor tillmäter idrotten för betydelse och ger en mängd exempel på den historiska och rådande diskursen inom fältet. Till exempel tar han upp "Fair play" idealet, amatörismen och rationaliteten (Weber). Något som kommer visa sig intressant senare i undersökningen är att han konstaterar att idrotten av idag bär med sig tydliga spår av sitt förflutna.

Striden är som nämnts en viktig del av fältets dynamik. Detta kommer inte minst till uttryck i Bourdieus redogörelse av sin syn på idrottens fält. Han identifierar strider om positioner, kapital och värderingar (diskurser). Mycket av striderna på fältet handlar enligt Bourdieus framställning om vem som ska få fastställa den legitima definitionen av vad idrott är, samt vilken funktion idrotten ska fylla. Man skulle kunna säga att striden i mångt och mycket står om rätten att fastställa den dominerande diskursen. Att avslöja hur den dominerande diskursen ser ut på den svenska idrottspolitikens fält är ett av syftena med denna undersökning.²²

Idrottens fält rymmer enligt Bourdieu en mängd olika habitus (lika många som det finns individer). Olika människor har olika habitus och förväntar sig därmed olika saker av idrotten. Habitus styr vilken smak människor har för olika saker. Habitus påverkas av fältet och fältet påverkas av habitus. Vissa element på fältet, till exempel en position, diskurs eller ett habitus är svårare att förändra, andra lättare. Relationella styrkeförhållanden avgör hur förändringar inom fältet äger rum. För en individ med högt värderat kapital och ett starkt habitus är det lättare att påverka förhållanden på fältet än för någon med lågt värderat kapital och ett svagt habitus.²³

²¹ Bourdieu, P. (1997). Sid. 189-211.

²² Broady, D. (1991). Sid. 167.

²³ Broady, D. (1991). Sid. 225.

Jag har nu redogjort, dels för relevanta delar av Bourdieus grundläggande sociologi, dels för en av Bourdieu på idrottsområdet tillämpad sociologi. Syftet med denna redogörelse har varit att redovisa vilken typ av "glasögon" jag har för avsikt att använda mig av i den fortsatta undersökningen. Jag har också visat teoriernas tillämpbarhet på idrottens område. Den följande analysen kommer att karaktäriseras av ett par saker. För det första kommer den, som sagt, att genomföras med utgångspunkt i Bourdieus sociologi. För det andra kommer empiri och analys varvas med varandra. Utan varandra är de ganska intetsägande, det är tillsammans som de är starka. För det tredje kommer analysen vara argumentativ. Genom olika resonemang ska jag försöka belysa empirin från olika håll.

Undersökningsmetod och texturval

Den metod jag använt mig av i detta arbete skulle man kunna beskriva som en kvalitativ litteraturstudie²⁴. I undersökningen ingår avhandlingar, andra böcker, statliga utredningar, propositioner, tidningsartiklar, övriga artiklar samt publikationer från Internet (Regeringen, riksdagen och *RF*). Vissa texter har naturligtvis varit intressantare än andra.

Jag kommer i det följande kort gå igenom vilka texter som varit centrala i undersökningen. Jag kommenterar också i vilket syfte jag tagit med dem. Dessutom har jag gjort källkritiska kommentarer till texterna²⁵. Texterna är undersökningens empiri.

Empiri

Idrottens väg till folkhemmet, Johan R Norberg, 2004 (Doktorsavhandling, Historia). Denna bok är främst en historisk översikt över den statliga idrottspolitikerna mellan början på 1900-talet fram till 1970. Boken har varit viktig på flera sätt i undersökningen. Dels ligger den till grund för arbetets historiska del, dels har den bidragit till förståelsen av det svenska idrottsfältet. Ur ett källkritiskt perspektiv sett kan man väl säga att den är mycket tillförlitlig med det faktum att den producerats som en doktorsavhandling vid ett universitet i åtanke. Dock är det ju så med historia att osäkerheten kan vara relativt stor, framförallt gäller detta när fynden grundar sig på människors minne, vilka tenderar att inte alltid vara helt sakliga²⁶. Bokens tillförlitlighet kan också ifrågasättas med tanke på att den möjliggjorts via ett

²⁴ Gratton, C & Jones, I. (2004).

²⁵ Thurén, T. (1997).

²⁶ Thurén, T. (1997).

stipendium från *RF* - det föreligger alltså ett beroendeförhållande som man inte kan bortse ifrån. Med tanke på referenshänvisningar kan man dock dra slutsatsen att avhandlingen har högt vetenskapligt värde. I stort sett hela den historiska analysens empiri utgörs av denna text.

Idrotten till tjugohundra (Bengt Wallin, SISU, 2003)(Historia). Boken är en historieöversikt över den svenska idrottsrörelsens historia mellan 1970 och 2000, producerad av Bengt Wallin vid den svenska idrottsrörelsens folkbildningsorgan SISU. Wallin kan man karaktärisera som idrottsideolog i *RF*'s tjänst och med anledning av detta saknar boken vetenskaplig objektivitet. Den har dock varit användbar i viss utsträckning och ligger dels till grund för delar av utredningens historiska avsnitt, dels har den bidragit till förståelsen av idrottens fält.

Idrott & motion för livet – Statens stöd till idrottsrörelsen och friluftslivets organisationer (SOU 1998:76). Den senaste statliga idrottsutredningen.

Historia, ekonomi & forskning – Fem rapporter om idrott (SOU 1998:33). En del i den statliga idrottsutredningen från 1998. Framförallt är tre av rapporterna i denna utredning intressanta. Nämligen: "Kontinuitet och förändring" av idrottshistorieprofessorn Jan Lindroth. "Nya tider och gamla problem" av historiedoktorand Johan R. Norberg, samt "Finansieringen av idrottsrörelsen" av bl.a. Åsa Annerstedt.

Motion & Idrott – Idrottsutredningens intervjuundersökning (SOU 1997:188). En del i den statliga utredningen 1998.

Politikområde 30 Folkrörelsepolitik (Prop. 2004/05:1). Den mest aktuella, tillgängliga, idrottspolitik i skrift är den inför 2005 antagna budgetpropositionen

En idrottspolitik inför 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning (Prop. 1998/99:107). Den senaste, antagna, idrottspolitiska propositionen som fortfarande dikterar många av villkoren för den statliga idrottspolitik.

Ovanstående utredningar och propositioner har alla bidragit till undersökningen på olika sätt. Man kan nämna att staten är "part i målet" i detta sammanhang. Detta märks eftersom politiken som kommer till uttryck i dessa utredningar försvaras frenetiskt.

Som jag var inne på i inledningen har jag valt att genomföra undersökningen på ett visst sätt. Detta val motiverade jag genom att jag tror att det är på detta sätt jag effektivast uppfyller undersökningens syfte. Detta gäller i synnerhet vid valet av metod. Detta är en utforskande studie där fokus ligger på att försöka tolka, och nå förståelse kring, studieobjektet.

En fördel med att jag begränsat mig till att genomföra en text-studie är att jag inte riskerat att kontaminera empirin. Men detta innebär inte att min roll i undersökningen inte spelar någon roll. För att använda Bourdieus språk skulle man kunna säga att mitt habitus har haft stor påverkan på hur detta arbete växt fram. Jag har valt teorier, empiri och metodologi utifrån den specifika uppsättning dispositioner jag besitter.²⁷

Etiska överväganden

Enligt mitt tycke och kunnande samt Humanistisk-samhällsvetenskapliga rådets forskningsetiska principer finns den ingen aspekt utifrån vilken detta arbete är oförsvarbart. Möjligtvis trampar jag någon på tårna genom att ifrågasätta deras värderingar men skulle jag avstå från att göra detta med anledning av att jag ”inte vill vara besvärlig” anser jag att jag inte uppfyller Humanistisk-samhällsvetenskapliga rådets forskningskrav²⁸, vilket går ut på att samhället och dess medlemmar har ett berättigat krav på att forskning bedrivs, och att den håller hög kvalitet. I de fall det förekommer identifierbara personer i denna undersökning, gör de så i egenskap av företrädare för en organisation. Den information om dem som förekommer i undersökningen har inhämtats från källor som vid arbetets färdigställande finns publicerade offentligt – på bibliotek eller på Internet.

²⁷ Det kan därför vara av intresse att känna till några saker om mig, vem jag är. Jag är en kille på 26 år, född och uppvuxen i Ystad på Österlen. Jag bor, när detta arbete färdigställs, i Malmö sedan två år, jag bor ensam men har flickvän sedan cirka ett och ett halvt år tillbaka. Jag har spelat fotboll aktivt sedan nio års ålder. Jag har gjort lumpen och studerat på högskola i närmare fem år varav fyra inom det idrottsvetenskapliga området. Jag har provat på många jobb vid sidan av skolan, bland annat har jag jobbat som trädgårdsskötare, butiksbiträde och pizzabagare. Mina stora fritidsintressen är att spela fotboll, träffa vänner, familj och flickvän samt att festa. Båda mina föräldrar är födda och uppvuxna i Sverige och jag funderar ofta på existentiella frågor.

²⁸ Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet. (1990).

Tillvägagångssätt

Tillvägagångssättet vid genomgången av empirin har varit att jag läst olika texter kritiskt och analytiskt. Jag har tagit mig an dem med hjälp av teorin – jag har läst texterna med mina ”glasögon” på.

I analysen kommer jag först att redogöra för värderingarna av idrotten och dess sammanhang historiskt sett. Detsamma kommer jag sedan att göra i en nutidsanalys. I analysen finns teori, empiri och argumentation sammanvävd.

Efter varje avsnitt i analysen sammanfattas, i några stycken, de främsta fynden. Dessa är indelade i två kategorier beroende på fyndets karaktär. Har fyndet med *kontextuella förhållanden* att göra inordnas det under denna rubrik. Om det har med *värderingar* att göra inordnas det under denna rubrik.

Kapitel 2 – Historisk analys och nutidsanalys

Historisk analys

För att kunna förstå sig på idrottspolitiken av idag anser jag att det är viktigt att man känner till dess historia. Många av förklaringarna till att politiken ser ut som den gör idag står att finna i historien. Det är ju inte på det viset att man en dag bestämde sig för att formulera den idrottspolitik vi har idag. Nej, den har vuxit fram under historien. Den idrottspolitiska diskursen bär som jag visar här nedan med sig tydliga spår från sin historia. Diskursen, eftersom den är ständigt föränderlig, har under historiens lopp skiftat skepnad oavbrutet. Den har präglats, och präglas, av många olika värderingar.

Jag börjar vid 1900-talets början (den historiska undersökningen sträcker sig fram till mitten av 1990-talet då nutidsanalysen tar vid), den moderna idrotten hade då funnits i Sverige under ett par decennier och de första nationella idrottsförbunden hade precis bildats. Ett av dem, och det viktigaste i sammanhanget, är Riksidrottsförbundet som bildades 1903 (*RF* skulle komma att inta en viktig position på idrottens fält).

Efter varje avsnitt i analysen sammanfattas, i några punkter, de främsta fynden

1900-talets början: fältets konstituering

Redan trettio år innan *RF*'s bildande 1903 förekom den moderna idrotten på den politiska agendan då de första statsanslagen riktade till idrotten kom till stånd. När idrotten först fick fäste i Sverige var anledningarna till att man intresserade sig för den främst att den gav möjligheter till social samvaro och nöjesbetonad fritid²⁹. Under 1900-talets inledning var dock den idrottspolitiska diskursen ganska heterogen, man hade svårt att enas om gemensamma värderingar på fältet. Anledningen till detta kan stå att finnas i det faktum att det inte fanns någon grupp med möjlighet att dominera hela fältet, det vill säga makt att påtvinga fältet och dess agenter sina värderingar, makt att styra diskursen. Bildandet av de nationella förbunden (bland annat *RF* och Centralföreningen) kan ses som ett första steg i riktning mot den homogena diskurs vi skulle få under 1900-talets andra hälft. Striden på fältet hade börjat.

Idrotten på denna tid var ingen allemanssyssla. Framförallt var det mer bemedlade samhällsklasser och människor från städerna som sysslade med idrott. Till följd av detta var

²⁹ Norberg, J.R. (2004). Sid. 90.

det deras värderingsflora som till en början skulle komma att sätta sin prägel på idrotten. Hur man skulle värdera idrotten var som sagt inget man var överens om. På det idrottspolitiska planet talade man om idrotten som en sund ungdomsverksamhet med positiva, fysiskt och psykiskt, fostrande egenskaper. Dessutom menade man att idrotten förde samman människor från olika klasser. Men det fanns också mindre positiva värderingar, det fanns de som betraktade idrotten negativt eftersom den ledde till tävlingshysteri och andra urartningar. Man ansåg också att idrotten var förråande och elitistisk³⁰. Oenigheten var stor kring hur man skulle ställa sig till idrotten. Det finns anledning att anta att de nationella förbundens uppståndelse hade med den politiska ambivalensen att göra. För att tillgodose intressena hos dem som förespråkade idrotten bildades de första nationella förbunden. Genom bildandet av de första nationella förbunden konstituerades de första riktigt starka positionerna på det i Sverige ännu unga idrottsliga fältet.

En av de värderingar som verkligen präglat idrotten från första början är den så kallade amatörismen. Även om den under historien övergivits allt mer finns element av den fortfarande kvar i den politiska diskursen. Goffman definierar amatörismen som en politisk filosofi. Enligt denna filosofi ska idrotten vara oegennyttig, utgöra en skola i mod och virilitet, forma karaktären samt vara en skola i ledarskap. Ett annat ideal som var viktig i idrottens barndom och som sedan aktualiserats på nytt ett antal gånger under historiens gång är ”Fair Play” idealet. (Fair Play idealet hänger samman med amatöridealet). Detta ideal handlar om ett sätt att spela spelet, man måste följa spelets regler – såväl uttalade som outtalade, dessutom får man inte ryckas med för mycket i spelet.³¹

Eftersom *RF* senare skulle få sån makt på idrottens fält och därmed starkt påverka såväl den allmänna diskursen på idrottens fält som den idrottspolitiska diskursen är det också intressant att titta på vilka värderingar som gjorde sig gällande här. Med Bourdieus teorier om att habitus påverkar den sociala världen och dess diskurser i åtanke blir det i detta sammanhang intressant att försöka nå förståelse om hur de habitus såg ut som formade diskursen inom *RF*. Vilka var människorna som styrde *RF* vid dess instiftande? Hur såg deras habitus ut? Vilka värderingar tog de med sig in i organisationen?

För det första var de män allihopa – något som inte var så konstigt då offentligheten vid denna tid dominerades totalt av män. Vidare var de som satt i överstyrelsen militärer, representanter från näringslivet, samt tjänstemän. Ordförande var förövrigt prins Gustav Adolf, så det fanns även representation från aristokratins absolut högsta lager i styrelsen.

³⁰ SOU 1998:33. Sid. 76.

³¹ Resonemangen kring Goffman står att finna i: Bourdieu, P. (1997). Sid. 194.

Nationalism, rojalism, karaktärsdaning och borgerligt präglade värderingar var värderingar som hade hög status inom *RF* vid denna tid³². Detta var också värderingar som vid tiden var starkt sammanknippade med just de människor som satt i överstyrelsen. Av detta kan man dra slutsatsen att diskursen inom *RF* präglades i stor utsträckning av de habitus som medlemmarna av överstyrelsen besatt.

Dynamiken på fälten är relativt trögrörlig³³. Såväl habitus, som värderingar och diskurser är ingenting som låter sig påverkas allt för enkelt. På ett sätt kan det verka irrelevant att redogöra för hur diskursen såg ut för hundra år sedan om man vill ta reda på hur den ser ut idag, men min hypotes är att den på många punkter ser likadan ut. Och vill man då veta varför den ser ut som den gör är det här, i historien, man finner svaret. På vissa sätt uppträder idrotten av idag kanske konstigt för vissa människor – i relation till andra av samhällets områden sett. Till exempel kan de nationella inslagen verka överdrivna och otidsenliga. Som exempel kan nämnas att nationalism är betydligt mer socialt accepterad inom idrotten än på andra områden i samhället idag.

Kontextuella förhållanden

☞ De nationella förbunden bildades och intog centrala positioner på fältet. Framförallt *RF*.

De bildades för att tillgodose intresset hos fältets idrottsvänliga agenter.

☞ Fältets agenter bestod huvudsakligen av människor från städerna och de mer bemedlade samhällsklasserna.

☞ Det fanns inga agenter som dominerade på fältet men intresseorganisationerna började påverka diskursen efter det att de bildats.

Värderingar

☞ Värderingsfloran var relativt heterogen. Omdömena om idrotten var såväl positiva som negativa.

☞ Positiva värderingar som kom till uttryck var att idrotten ger tillfälle till social samvaro, att den ger nöjesbetonad fritid, att den har positiv fostrande inverkan på ungdomen samt att den för samman människor från olika samhällsklasser.

☞ Amatörismen och Fair play idealet påverkade också värderingsfloran. Amatörismen handlar om oegennyttighet, mod, karaktär och ledarskap. Fair play idealet handlar om att hålla sig till reglerna, både vad gäller formella sådana som informella normer.

³² Norberg, J.R. (2004). Sid. 69.

³³ Enligt Bourdieus allmänna sociologi.

RF påverkade diskursen. De habitus, människorna som styrde RF besatt, satte på så vis sin prägel på diskursen som helhet. Dessa människor kan karakteriseras på följande vis. De var män, militärer, borgare, tjänstemän och kungligheter. På så vis kom borgerliga, nationalistiska, rojalistiska och aristokratiska värderingar att prägla diskursen på fältet.

Negativa värderingar som kom till uttryck var att det inom idrotten förekom tävlingshysteri och andra urartningar. Dessutom ansågs idrotten vara förråande och elitistisk

1910-talet: RF tar position

När det första permanenta årliga statsanslaget kom till stånd 1913 hade RF funnits i tio år och intagit en central position på idrottens fält. Intresseorganisationerna (förutom RF, bland annat Centralföreningen), hade som synes lyckats påverka den idrottspolitiska diskursen i ganska stor utsträckning. I diskursen framträdde nu värderingen av idrotten som *samhällsnyttig* allt klarare. Man ansåg dessutom att för att idrotten skulle kunna växa behövde den understöd – statligt sådant. Några av de värderingar som kom i uttryck i debatten kring det eventuella statsstödet var att idrotten hade psykiskt och fysiskt positiva egenskaper. Den fostrade till mod, beslutsamhet och vana vid ordnad verksamhet. Den uppmuntrade till nykterhet och den skyddade mot andra onyttiga nöjen. Dessutom verkade den i demokratisk riktning, den gynnade försvaret, bidrog till nationalism, minskade motsättningar mellan olika sociala klasser och gjorde bra reklam för Sverige internationellt sett³⁴. Alla dessa positiva effekter hade idrotten och man ansåg att effekterna kunde bli större om staten genom sitt stöd möjliggjorde social och geografisk breddning. Vid denna tid lös negativa värderingar av idrotten i stor utsträckning med sin frånvaro. Vad hade hänt? Hade antagonisterna försvunnit sedan debatten tio år tidigare? Min ansats är att de förvisso inte försvunnit, men förpassats till fältets dunklare delar. Kapitalet på fältet hade koncentrerats till ett fåtal ställen. En dominerande diskurs hade blivit allt mer påtaglig och i centrum av processen stod idrottens största intresseorganisation – RF. Förbundet var på väg att förvandlas till en institution på fältet och i förbund med Centralföreningen utövade det en betydande påverkan på den statliga idrottspolitiken. De negativa omdömena om idrotten fanns alltså, men hördes allt svagare i dånet från intresseorganisationernas ”trummor”.

Trots att kritiken kanske inte togs på så stort allvar är det intressant att veta vad den handlade om. ”De negativa” talade om att idrotten präglades av allt för mycket

³⁴ Norberg, J.R. (2004). Sid. 74.

överklassvärderingar, det var en slösaktig verksamhet, den bidrog till professionalism, rekordjakt och osund fysisk förslitning. Dessutom menade man att idrotten i *RF*'s regi var allt för tävlingsinriktad. Men egentligen kan man säga att ”de negativa” inte hade en chans – de var oorganiserade och saknade erforderligt kapital på idrottens fält. Statsanslagets tillkomst 1913 kan i detta ljus ses som oundvikligt. Dessa förhållanden konfirmeras av ett uttalande gjort av liberalen C. G. Ekman 1913 då han menade att opinionen hade konstbevattnats från alla möjliga håll. (Däribland intresseorganisationerna med *RF* i spetsen)³⁵.

Kontextuella förhållanden

- ✍ Intresseorganisationerna växte sig starkare och utsatte staten för påverkan. De hävdade att idrottens positiva effekter kunde förstärkas via statligt stöd.
- ✍ Det permanenta statliga stödet kom till stånd 1913. *RF* fick äran att fördela stödet inom idrottsrörelsen. Relationerna mellan staten och *RF* förstärktes – de ingick ett outtalat förbund. I och med statsstödet stärktes de båda agenternas positioner på idrottens fält.
- ✍ Idrottsmotståndet på fältet tystades ner. Kapitalet koncentrerades till intresseorganisationerna. De ”negativa” hade för svaga positioner på fältet för att kunna göra sig hörda. Intresseorganisationerna med *RF* i spetsen började dominera på fältet.

Värderingar

- ✍ Det var framförallt positiva värderingar som präglade diskursen på idrottens fält. Framträdande värderingar var följande. Idrotten ansågs vara samhällsnyttig, den ansågs vara fysiskt och psykiskt fostrande – den fostrade till mod, beslutsamhet och vana vid ordnad verksamhet. Idrotten ansågs också verka för nykterhet, den ansågs skydda mot onyttiga nöjen samt gynna försvaret. Dessutom sades den främja demokrati, verka positivt för nationalism, minska klassmotsättningar samt göra reklam för Sverige internationellt sett.
- ✍ Men det fanns också negativa värderingar. Idrotten ansågs präglas av för mycket överklassvärderingar, den ansågs vara slösaktig och professionalismen ansågs vara för påtaglig. Dessutom gjorde sig värderingen, att idrotten sliter på kroppen på ett osunt sätt, gällande.

³⁵ Norberg, J.R. (2004). Sid. 77.

Exkursion 1: Förhållandet mellan *RF* och staten

Statsmakten valde att inta ett förhållande till staten som statsvetaren och historikern Norberg betecknar som ”aktivt neutralt”. Man ville att idrotten skulle sköta sig självt men så länge den fick statens stöd var staten tvunget att ha insyn i idrottens verksamhet. Vart gränsen går mellan insyn och kontroll kan man fråga sig. Förhållandet mellan staten och den så kallade svenska idrottsrörelsen har debatterats många gånger under historien och är ett hett ämne än idag. Man kan säga att det mellan idrottsrörelsens organisationer och staten föreligger ett ömsesidigt beroendeförhållande. Förhållandet kan liknas vid en symbios som inleddes under 1900-talets första årtionden. Men symbiosen är en problematisk sådan. Idrottsrörelsen har dels ett behov av att vara självständigt, dels ett behov av att få statens stöd (såväl ekonomiskt som ideologiskt/politiskt - av makt och dominans skäl på fältet). Staten har ett behov av att styra idrotten samtidigt som den har ett behov av att låta den förbli självständig. Detta förhållande har man lyckat hantera på ett framgångsrikt sätt – i alla fall fram tills idag. Det är inte alltid det varit ohotat men idrottsrörelsen och staten har, enligt Norberg³⁶, enda sedan det första stadsanslaget 1913 försvarat ett outtalat kontrakt. Ett kontrakt som säkerställt såväl idrottsrörelsens relativa självständighet som statens kontroll av idrottens utveckling i samhället. Man kan säga att detta outtalade kontrakt förstärkt dessa två agenters positioner på idrottens fält. Dessutom har kontraktet reglerat förhållandet mellan agenterna och deras positioner på fältet. De kan sägas ha ingått ett förbund, en allians, i syfte att stärka sina positioner i kampen på idrottens fält.

Staten tog alltså ställning för idrotten och detta gjorde man genom att ett statligt idrottsstöd fördelats till idrotten via intresseorganisationerna *RF* och Centralföreningen. Genom att välja att stötta just dessa organisationer valde man inte bara att stötta idrotten – man valde också vilken sorts idrott man skulle stötta. Och inte nog med det - man valde vem som framöver skulle diktera många av idrottens villkor, vem som skulle få styra diskursen på idrottens fält. Med tanke på hur det ser ut idag på idrottens fält kan man så här i efterhand konstatera att staten gav *RF* nyckeln till en dominansroll på idrottens fält. Frågan är vilken idrott det var då man valde att stödja? På ett sammanfattande vis kan man karaktärisera idrotten i Riksidrottsförbundets regi som organiserad, tävlingsinriktad idrott i föreningsmässig regi. Norberg skriver i sin bok ”Idrottens väg till folkhemmet” att staten genom sitt stöd till idrotten uppmuntrade till idrottslig pluralism³⁷. Detta må vara fallet, men i sammanhanget är

³⁶ Norberg, J.R. (2004). Sid. 84.

³⁷ Norberg, J.R. (2004). Sid. 82.

det värt besväret att påpeka att staten, genom att välja att distribuera stödet via *RF*, motverkar pluralism!³⁸. Mer om detta längre fram.

Kontextuella förhållanden

☞ På grund av ömsesidiga intressen fördjupades relationen mellan *RF* och staten. Stärkta relationer kom att innebära att de båda stärkte sina positioner på fältet. *RF* fick till följd av detta en dominansposition.

Värderingar

☞ Genom att ingå denna allians valde staten att ta ställning för en viss sorts idrott, nämligen organiserad, tävlingsinriktad idrott i föreningsmässig regi.

1920-talet: strider på fältet

Under 1920-talets början blossade en uppmärksam strid upp på idrottens fält. De som var missnöjda med idrottens påverkan på samhället fick genom en isolerad incident, ”Carpentier-affären”³⁹, plötsligt ett vapen att använda sig av i kampen på idrottsfältet. Incidenten fick de som kanske inte kom till tals annars en möjlighet att ifrågasätta de rådande värderingarna av idrotten. Negativa värderingar som att idrotten blivit en del av nöjesindustrin, idrottsstjärnor avgudades, idrotten hade brutaliserats och att ekonomin inom idrotten sköttes dåligt kom till uttryck.⁴⁰ Debatten på det politiska planet fick till följd att en idrottspolitisk utredning tillsattes – en utredning som i realiteten inte fick några märkbara följder. Detta ledde också till en omfattande förändring på fältet, framförallt förändrades styrkerrelationerna mellan positionerna och den position som råkade mest illa ut på det diskursiva planet var idrottsrörelsens samlade organ *RF* – trovärdigheten ifrågasattes och det var upp till *RF* att rätta till sina fel⁴¹. Trots oroligheterna bibehöll *RF* sin framskjutna position på fältet och mot årtiondets senare del lugnade debatten ner sig igen.

På ett annat plan, nämligen vad gällde omfattningen av aktiva idrottare, var tendensen en helt annan. Den av *RF* organiserade idrotten formligen exploderade på 1920-talet. Främst tror man att detta hade med processer som urbanisering, industrialisering, ökad levnadsstandard,

³⁸ Här demonstrerar den vetenskapliga metod jag använder mig av i denna analys, perspektivism, en av sina främsta fördelar. Med hjälp av perspektivism kan man påvisa att en och samma aktion leder till olika, i viss mening motsatta, konsekvenser. Norbergs perspektiv leder honom till att dra slutsatsen att det statliga agerandet uppmuntrar till idrottslig pluralism, mitt perspektiv leder mig till att dra slutsatsen att det motverkar detsamma. Inget av dem behöver vara fel – de går att kombinera – men genom att endast inta ett av perspektiven löper man risken att man tillägnar sig en bild av verkligheten som är mindre fullständig än om man hade intagit dem båda.

³⁹ Norberg, J.R. (2004). Sid. 88.

⁴⁰ Norberg, J.R. (2004). Sid. 95.

⁴¹ Lindroth, J & Norberg J.R. (2002). Sid. 72.

förbättrade kommunikationer och ökad fritid, att göra. Idrotten spreds såväl geografiskt som socialt – till exempel ökades arbetarrepresentationen markant. Man kan alltså dra slutsatsen att ovan nämnda processer påverkade sociala förhållanden på ett sådant sätt att fler människor fick anledning att inta en position på idrottens fält. När dessa människor sedan väl var inne på fältet började de, med sina specifika uppsättningar dispositioner, präglas av och präglade fältet. Från denna tid blir också arbetarklass-värderingar ett vanligare inslag på idrottens fält. Värderingar som slit, kamp, och professionalism får härigenom högre status – i alla fall på delar av fältet (De fick till exempel mer genomslag inom idrotter som fotboll och ishockey än inom golf och crocket).

Kontextuella förhållanden

- ✍ En uppmärksam strid ägde rum på fältet som kom att förändra fältets styrkerelationer. Idrottens och *RF*:s trovärdighet ifrågasattes på det politiska planet. *RF*:s position försvagades men kom att förbli stark.
- ✍ Samhällsprocesser gjorde så att idrotten spreds såväl geografiskt som socialt. Nya agenter som landsbygdsfolk och arbetarfolk tog position på fältet. De började också påverka fältet och dess diskurs med sina värderingar.

Värderingar

- ✍ Negativa värderingar kom, mycket tack vare "Carpentieraffären", att få större utrymme i den idrottspolitiska diskursen. Det hävdades att idrotten hade fått karaktären av en nöjesindustri där idrottsstjärnor avgudades. Dessutom ansågs idrotten vara allt för brutal och man hade inget större förtroende för idrottens sätt att sköta sin egen ekonomi.
- ✍ Positiva värderingar ifrågasattes, relativt sett, mycket under denna period.
- ✍ Arbetarklassvärderingar kom att få ökat inflytande på diskursen. Slit, kamp och professionalism var begrepp som fick högre status under perioden.

Exkursion 2: Sportifieringsprocessen och rationalismen

De första decennierna på 1900-talet genomgick idrotten i Sverige en sportifieringsprocess⁴² och dess karaktär ändrade sig på det vis att den, allt mer, blev ett underhållningsfenomen. Som underhållningsfenomen kom idrotten att präglas av vissa specifika värderingar som hade med just detta faktum att göra. Idoldyrkan, strävan efter det sensationella, professionalisering, kommersialisering och tävlingshysteriska tendenser är karaktäristik som hör detta fenomen till

⁴² Norberg, J.R. (2004). Sid. 90.

och som från 1920-talet kom att bli ett påtagligt inslag inom idrotten. Visserligen kom inte amatörlagarna att avskaffas förrän på 1960-talet men idrotten kan långt innan dess sägas vara partitionellt kommersiell.

En typ av värderingar som var vanligt förekommande under idrottens ungdom i Sverige var rationalistiskt präglade sådana. Detta låg så att säga i "tidens anda". Max Weber är en sociolog som studerat rationaliteten ingående och enligt hans sociologi skulle man kunna säga att under denna tid (1900-tal till 1940-tal) så hade det målrationella handlandet⁴³ en högkonjunktur.

Kontextuella förhållanden

✍ Sportifieringsprocessen påverkade fältets karaktäristik särskilt under 1900-talets första århundraden.

✍ Rationalistiska samhällsströmningar påverkade också idrottsfältet under 1900-talets första decennier.

Värderingar

✍ Värderingar som kom att bli påtagligare inom idrotten till följd av sportifieringsprocessen var att idrott är underhållning, att det förekommer idoldyrkan inom idrotten samt att "jakten på det sensationella" är ett centralt inslag inom idrotten. Dessutom blev kommersiella och professionella värderingar vanligare. Värderingen att idrotten är allt för tävlingshysterisk blev också påtaglig igen.

✍ Rationalitet var en värdering som hade hög status under århundradets början, detta avspeglade sig också på idrottens diskurs. Organisation och målmedvetet handlande blev i det närmaste honnörsord.

1930-talet: Diskursiv homogenisering

Under 1930-talet blev idrotten allt mer positivt värderad på det politiska planet. Populärkulturen var på frammarsch och idrotten med den. Ifrågasättandet av idrotten blev allt mindre, ja debatten kring den blev överhuvudtaget allt lugnare. Det verkar som diskursen på idrottens fält blev allt naturligare för allt fler människor, idrotten anpassades till människorna och människorna till idrotten. Idrotten blev en naturlig del av samhället. Hur man skulle se på idrotten, vilka värderingar den skulle sammanknippas med, blev allt självklarare och naturligare, till exempel var idrott inte längre en klassfråga. Från politiskt håll hade man insett

⁴³ Miegel, F & Johansson, T (2002). Sid. 37.

hur användbar och kostnadseffektiv idrotten var i sin existerande form. Det låg inte i de dominerande fraktionernas intresse på idrottens fält (statsmakten och idrottens intresseorganisationer) att en debatt kring idrottens eventuella för och nackdelar ägde rum. Eftersom idrotten var så uppenbart hälsosam för den svenska staten inleddes den vid denna tid (medvetet eller ej) i det som senare skulle bli känt som den svenska folkhemspolitiken⁴⁴.

Fram till 1930 fanns det två intresseföreningar i Sverige som ansvarade för det statliga stödet till idrotten, nämligen *RF* och Centralföreningen. De hade länge samarbetat i dessa frågor men man hade insett att två intresseföreningar var ineffektivt. 1930 kom en förändring tillstånd. Efter påtryckningar från såväl statligt håll som idrottsrörelsens tvingades Centralföreningen ge med sig⁴⁵. Från denna tid kan man säga att *RF* fick total hegemoni på idrottens fält. Man var nu den enda organisationen som representerade idrotten och hade inte längre några vitala fiender vad gällde kampen om att diktera idrottens villkor. Inga utomstående fiender alltså, men inom *RF* såg det annorlunda ut. "Carpentieraffären" hade lett till att ett specialidrottsförbund hade fått ökat inflytande. Gymnastikförbundet betraktades som den icke tävlingsinriktade idrottens förespråkare och en stor del av statens stöd till idrotten tilldelades detta förbund.

Under 1930-talet kom idrottsrörelsen att ta emot de första tipsmedlen. En underlig företeelse i sig självt, framförallt när man talar om trovärdighet i idrottspolitiska sammanhang. Den svenska staten tvingades på 1930-talet att legalisera och förstattaliga spel på grund av den utbredda kriminaliteten på området. En stor del av intäkterna genererade från denna verksamhet tilldelades man idrotten.

Kontextuella förhållanden

~~☞~~ Populärkulturen var på frammarsch – idrotten var en del av denna.

~~☞~~ Sedan *RF* och de andra intresseorganisationerna bildats hade den idrottspolitiska diskursen homogeniserats allt mer. Denna tendens blev särskilt tydlig på 1930-talet. Ifrågasättandet av idrotten blev allt mindre.

~~☞~~ Idrotten var inte längre en klassfråga.

~~☞~~ Politikerna intresserade sig allt mer för idrotten – den var användbar och kostnadseffektiv.

~~☞~~ Idrottens nytta eller onytta debatterades inte inom politiken – det låg inte i de dominerande agenternas intresse att så gjordes.

⁴⁴ Norberg, J.R. (2004). Sid. 175.

⁴⁵ Lindroth, J & Norberg J.R. (2002). Sid. 67.

RF gjorde sig av med sin sista externa konkurrent på idrottens fält när Centralförbundet förvisades från sin maktposition. Detta gjorde man genom att, i samverkan med staten, frånta Centralförbundet såväl ekonomiskt som symboliskt kapital. RF fick tillsammans med staten hegemoni på idrottens fält.

Staten valde att tilldela idrottsrörelsen intäkterna från den statliga spelverksamheten. Detta stärkte RF:s position ytterligare på grund av att det fick mer ekonomiskt kapital.

Värderingar

Det var framförallt positiva värderingar som präglade diskursen.

Den idrottspolitiska diskursen blev allt naturligare för människor. Idrotten framstod som trovärdig och ifrågasattes inte.

Idrotten värderades nu allt mer som en naturlig del av samhället. Från statligt håll värderade man den som användbar och kostnadseffektiv.

Eftersom idrotten tilldelades pengarna från den statliga tipsverksamheten kan man fråga sig om inte detta påverkade värderingen av idrotten.

1940-talet: Idrotten blir naturlig

Utvecklingen mot idrotten som en del i samhället kom under efterkrigstiden att bli allt påtagligare. Kritiken var nästan obefintlig och man ansåg från statligt håll att idrotten var vägen till folkets hälsa. Man betraktade idrotten relativt funktionalistiskt. Med hjälp av idrotten hade staten ett medel att motverka skadliga tendenser i samhället. Bland annat lyfte man fram att idrotten höjde befolkningens produktionsförmåga, den gav befolkningen en meningsfull fritid och den skyddade mot ungdomsproblem⁴⁶.

Under efterkrigstiden började allt fler politiker söka sig till idrottsrörelsen. Det uppstod ett så kallat samförstånd mellan staten och idrottsrörelsen. Man kan säga att den symbios jag nämnde tidigare fördjupades och ifrågasattes i allt mindre utsträckning. På det partipolitiska planet började olika partier uttala sig positivt om idrotten. Idrotten var bra och den ville man sammanknippas med. Idrotten värderades överhuvudtaget högt i samhället och politiken under denna period. Det är dock intressant att konstatera att idrottsrörelsen, med RF i spetsen, absolut inte ville göra idrotten till en partipolitisk fråga. Skälet till detta kan antas vara maktmässigt. Idrottsrörelsen hade det bra, det fanns inga konkurrerande intresseorganisationer på fältet. På det politiska planet hade ifrågasättandet i stort sett tystats ner. Det låg inte i intresseorganisationen RF:s intresse att en debatt skulle äga rum. Så länge man i samförstånd

⁴⁶ Norberg, J.R. (2004). Sid. 205.

med staten kunde bibehålla och nära den på idrottsfältet dominerande diskursen hade man inget att vara missnöjda med.

Mot 1940-talets slut skulle gymnastikförbundets särbehandling inom *RF* att upphöra. Efter mindre lyckade ekonomiska aktiviteter tvingades förbundet ansöka om lån av *RF* för att kunna överleva. *RF* gick med på lånet med villkoret att Gymnastikförbundet skulle ”inordna sig i ledet”, det vill säga acceptera en ställning som ett specialidrottsförbund som vilket som helst annat⁴⁷. Gymnastikförbundet hade inget val. En intressegrupp som under seklets första halva haft en relativt stark position på idrottens fält förlorade såväl ekonomiskt som symboliskt kapital och därmed en stor del av sin förmåga att påverka idrottens fält. Än en gång kan man säga att *RF*:s position på idrottens fält hade stärkts, man kunde nu, på ett ännu effektivare sätt, nyttja de resurser organisationen hade till sitt förfogande.

Kontextuella förhållanden

☞ Politikerna intresserade sig allt mer för idrotten – relationen mellan *RF* och staten stärktes.

Symbiosen mellan *RF* och staten fördjupades. Tillsammans dominerade de den idrottspolitiska diskursen. Det rådde i sann folkhemsanda samförstånd mellan idrottsrörelsen och staten.

☞ Debatten var lågmäld. Det låg inte i fältets dominanters intresse att låta negativa värderingar av idrotten ventileras i den politiska diskursen.

☞ Inom *RF* fick problemet med Gymnastikförbundet en lösning. *RF* hindrades från att uppfylla sin fulla dominanspotential på idrottens fält på grund av interna angelägenheter. Gymnastikförbundet hade mer makt än vad *RF* som helhet hade intresse av att den skulle ha, denna makt tog man ifrån dem så fort man kunde. Genom att göra detta stärkte man sin position på idrottens fält.

Värderingar

☞ Synen på idrotten som en del av samhället blev allt ”naturligare”. Kritiken var närmast obefintlig. Värderingen av idrotten som positiv för folkets hälsa blev tydlig. Idrotten ansågs motverka skadliga samhällstendenser och höja medborgarnas produktivitet. Dessutom ansågs den kunna tillhandahålla en meningsfull fritidssysselsättning samt utgöra en motkraft till de ungdomsproblem som samhället hade.

⁴⁷ Lindroth, J & Norberg J.R. (2002). Sid. 77.

1950-talet: Ungdom och nya strider

Under 1950-talet hamnade ungdomen allt mer i fokus i politiken, mycket till följd av den oro över ungdomen som visat sig under 30- och 40-talet. Idrottsrörelsen insåg snabbt vilken roll den kunde spela i denna politik och snart hade också ett särskilt idrottsanslag riktat till ungdomen inrättats.

Nu började *RF* också stöta på konkurrens på idrottens fält. Korpen, som bildats 1945, var en intresseorganisation som byggde på andra premisser än de *RF* byggde på. Denna organisation var inte belåtet med att *RF* skulle fungera som statens myndighet i anslagsfrågor. Medhåll fick korpen av Friluftsförbundet som på grund av en annan syn på idrott och motion, än den i *RF* dominerande, lämnade *RF* i mitten på femtiotalet. Idrottsfältet hade helt plötsligt tre intresseorganisationer som konkurrerade på idrottens fält. Man konkurrerade dels om kapitalet (såväl det ekonomiska som det symboliska), dels om makten. Det vill säga positionerna på fältet. Man slogs om rätten att värdera idrotten - att påverka, alternativt dominera, fältet. Men *RF* hade makten och var allierat med staten. Med detta synsätt var det inte heller svårt att förutspå kampens utgång.

En idrottsutredning tillsattes 1955. Utredningen föreslog i stort sett att en statlig nämnd skulle inrättas och *RF* fräntas sitt outtalade myndighetsuppdrag. Men *RF* skulle visa sig allt för mäktigt för att detta förslag skulle kunna gå igenom. Man ska ha klart för sig att vid denna tid hade såväl staten representanter i *RF* som *RF* i staten, kanske inte officiellt sett, men i realiteten var många människor engagerade i den *RF* organiserade idrotten – politikerna var inte exkluderade i denna grupp. Utredningen rann ut i sanden men problemet bestod. Det tillsattes ytterliggare en utredning, problemet var bara att den inte hade möjlighet att utträta någonting i realiteten, vilket ledde till att inte heller denna utredning bar frukt. 1965 kom ännu en utredning till stånd i syfte att lösa konflikten. 1969 stod resultatet klart i form av betänkandet ”Idrott åt alla”⁴⁸. Beslutet rörande betänkandet kom 1970, *RF* tilldelades myndighetsansvar för idrotten. Budskapet var solklart. Om Korpen ville ta del av det statliga stödet var det bara att inordna sig som specialförbund inom *RF*, något man också gjorde 1976. I stort sett samma ultimatum ställdes friluftsförbundet inför. Men trots detta valde man att stå kvar utanför *RF*. Kampen var alltså avgjord och än en gång stod *RF* som segrare. Ordningen var återställd, *RF*, i förbund med staten, kunde fortsätta hegemonin på idrottens fält.

Korpens och Friluftsförbundets motstånd kanske var lönlöst, men inte oviktigt. De visar på någonting som är centralt i denna analys. Riksidrottsförbundet har tillsammans med staten

⁴⁸ SOU 1998:33, Sid. 91.

målat upp en bild av idrotten som lagt sig som en slöja över människors medvetande. När människor föreställer sig idrott, föreställer de sig den bild av idrotten som *RF* och staten målat upp. Men det finns andra sätt att föreställa sig idrotten på. Detta var såväl Korpen som Friluftsförbundet övertygade om, detsamma gällde Gymnastikförbundet på den tid det begav sig. De ansåg att det fanns andra sätt att betrakta idrotten och de slogs för det. Eftersom såväl *RF* som staten hade intressen att skydda i sammanhangen gjorde de vad de ansåg nödvändigt för att försäkra sig om att de även fortsättningsvis skulle få ”måla bilden” av idrotten.

Kontextuella förhållanden

☞ Ungdomen hamnade allt mer i fokus på fältet till följd av den oro kring denna som existerat i samhället under 30- och 40-talet. Ett statligt idrottsanslag riktat till ungdomar inrättades. *RF* fick, eller tog på sig, ansvar – och vann till följd av detta ökad legitimitet i fråga om att ansvara för det statliga idrottsstödet.

☞ Nya strider blossade upp på fältet. *RF* fick konkurrens. Dess position ifrågasattes av Korpen och Friluftsförbundet. Dessa organisationer hade andra sätt att se på idrotten än den staten och *RF* ville förmedla. Varken *RF* eller staten såg konkurrensen som önskvärd. Tillsammans utmanövrerade man antagonisterna. Genom att utnyttja sina dominanspositioner eliminerade man motståndet på fältet och kunde på så vis fortsätta sin hegemoni.

Värderingar

☞ Idrotten betraktades som en lösning på ungdomsproblemen.

☞ Det faktum att det kunde finnas en alternativ syn på idrott än den inom *RF* kom till uttryck.

1960-1995: Intressebevakning

Under 60-talet började kommuner runt om i landet satsa allt mer på idrotten. Dessutom kom idrott för barn och ungdomar att hamna allt mer i fokus. Under detta årtionde började *RF* med idrottspropaganda riktad mot barn⁴⁹.

På 70-, 80-, och en bit in på 90-talet, var det relativt lugnt på fältet innan man mot 1900-talets slut återigen började ifrågasätta idrotten. Under denna tid (1970-2000) blev framförallt värderingar om jämlikhet och integration av invandrare framträdande. Man började mot 1900-talets slut ifrågasätta om idrotten verkligen hängit med i de omfattande samhällsförändringar

⁴⁹ Wallin, B. (2003). Sid. 52.

som ägt rum de senaste årtiondena. Bengt Wallin konstaterar i sin bok "Idrotten till tjugohundra" att RF under 80-talet hela tiden var beredda att gå in i samhällsdebatten när idrotten kom upp till diskussion⁵⁰. Detta är ett tydligt tecken på att RF låg och bevakade sina intressen – sin position på idrottsfältet. På 80-talet bildades också RF:s utbildningsorgan SISU.

Kontextuella förhållanden

~~///~~ Det var återigen lugnt på fältet. RF och staten låg och bevakade sina positioner. Detsamma gjorde de ifråga om den idrottspolitiska diskursen. Det idrottspolitiska beslutet "idrott åt alla", 1970 innebar förövrigt att RF officiellt sett skulle bli myndighet i fråga om det statliga idrottsstödet⁵¹

~~///~~ Under 60-talet kom idrotten att bli framträdande i kommunalpolitiken.

Värderingar

~~///~~ Värderingar som blev framträdande i idrottsdiskursen var att idrotten var bra för barn, att jämlikhet var eftersträvansvärt samt att idrotten kunde användas vid integrationen av invandrare.

Exkurs 3: RF:s ökade inflytande på forskningen

På 70-talet inrättades *Idrottens forskningsråd* och det var också vid denna tid idrottsrörelsen och RF allt mer började engagera sig i idrottsrelaterad forskning. Riksdagsbeslutet till följd av "Idrott åt alla" 1970 gjorde RF till sektorsorgan för forskning inom idrotten⁵². På 80-talet inrättades CIF – Centrum för idrottsforskning. Detta gjordes framförallt eftersom man ansåg att RF hade för lite inflytande i idrottsforskningen (forskningsrådet bestod av mer än representanter från RF). Dessa händelser ledde till att RF skulle komma att styra också forskningen på idrottens fält. RF fick alltså allt mer makt över produktionen av "kunskap" på fältet.

Kontextuella förhållanden

~~///~~ Under 70- och 80-talet fick RF allt mer makt över den idrottsrelaterade forskningen. Man fick alltså makten över den institution som producerade mycket av fältets symboliska kapital. Annorlunda uttryckt fick man makten över en institution som hade en sådan

⁵⁰ Wallin, B. (2003). Sid. 39.

⁵¹ Norberg, J.R. (2004). Sid. 91.

⁵² Wallin, B. (2003). Sid. 108.

position (på fältet) och ett sådant kapital att den i stor utsträckning kunde bestämma hur saker och ting skulle värderas på idrottens fält.

Exkurs 4: Staten tar ställning

Norberg påstår i sin avhandling "Idrottens väg till folkhemmet" att statens förhållande till idrotten i huvudsak kan betecknas som aktivt neutralt, samt att detta förhållande bidragit till idrottslig pluralism⁵³. Jag motsätter mig denna ståndpunkt. Genom att ta ställning för *RF* och idrotten bedriven i *RF*:s regi har man valt att stödja en viss form av idrott – på bekostnad av andra. Det statliga politiska agerandet har i själva verket motverkat idrottslig pluralism. Varför man kommit undan med detta utan större debatt är för att idrotten i Sverige under de senaste hundra åren i princip har varit likställd med *RF* idrotten. Att tala om idrott har helt enkelt varit att tala om *RF*-idrott.

Man kan likna förhållandet vid en stat som säger sig vara demokratisk, men där det bara finns ett parti att rösta på och inga realistiska möjligheter för andra partier att bildas. Liknelsen kan användas på fler sätt... Exempelvis skulle man kunna säga att om ett annat parti mot all förmodan skulle finna en möjlighet att uppstå och verka så förändrar man bara förutsättningarna så att denna möjlighet försvinner. Man kan karaktärisera det som maktstrategier – de som har makten vill sällan lämna den ifrån sig.

Kontextuella förhållanden

☞ Staten har genom att ta ställning för *RF*, förespråkat en viss sorts idrott, nämligen idrott i *RF*:s regi. Detta har motverkat pluralism på idrottens fält.

☞ *RF* och staten har genom gemensamma strategier lyckats likställa *idrotten* med *idrotten i idrottsrörelsens regi* i den idrottspolitiska diskursen. Genom att göra detta osynliggör man övrig idrott. Man utövar dominans på den övriga idrotten. Det man inte pratar om finns inte efter som man i stort sett är de enda som "låter" idrottspolitiskt sett.

Värderingar

☞ Idrott har likställts med *idrott i idrottsrörelsens regi*. Genom detta har man tagit ställning för organiserad idrott, bedriven i föreningsform med tävlingsinriktning.

⁵³ Norberg, J.R. (2004). Sid. 445.

Nutidsanalys

I det följande ska jag analysera vilka värderingar som ligger till grund för de argument staten använder sig av för att legitimera att Riksidrottsförbundet ska ansvara för fördelningen av det statliga idrottsstödet. Jag ska också analysera varför de ser ut som de gör. Detta ska jag göra genom att analysera idrottspolitiska texter. Jag ska fokusera de värderingar som kommer till uttryck i dessa. För att få en djupare förståelse för de sammanhang i vilka värderingarna existerar ska jag också skissera hur idrottens fält av idag ser ut.

Efter varje avsnitt i analysen av diskursen sammanfattas, i några punkter, de främsta fynden.

Det idrottspolitiska fältet

För det första kan man fråga sig om det finns ett idrottens fält i Sverige idag? Jag misstänker att jag redan avslöjat vad jag funnit för svar på denna fråga i ovanstående utläggning men jag ska trots allt besvara mig med att visa att det faktiskt förhåller sig så. Det finns ett fält som handlar om idrott där specialiserade agenter och institutioner strider om någonting för dem gemensamt. Det finns på detta fält specifikt symboliskt kapital, specifika insatser och specifika vinster. För att ytterligare styrka att det ligger till så tänkte jag exemplifiera. Exempel på specialiserade agenter och institutioner är: staten, *RF*, idrottsföreningar, idrottsföretag och idrottsutövare. Exempel på strider är bland annat dem som står om det ekonomiska kapitalet – det vill säga om (bland annat) det statliga stödet. Det förekommer också strider om rätten att få diktera den dominerande diskursen på fältet. Som exempel kan nämnas hur intresseorganisationer som Gymnastikförbundet, Korpen och *RF* stridit kring olika värden inom idrotten. Specifikt symboliskt kapital kan till exempel motsvaras av olika former av titlar och kunnande, alternativt kompetens. Specifika insatser kan till exempel representeras av de strategier olika agenter använder sig av i kampen om makten på fältet. Dessa strategier är som jag visat tidigare *RF* och staten experter på. Specifika vinster är exempelvis den makt man kan tillskansa sig på fältet genom att använda sig av lämpliga strategier. Det står alltså bortom allt tvivel att man kan tala om ett svenskt idrottsfält i den mening Bourdieu avsåg med begreppet.

Att skissera hela idrottens fält skulle vara ett omöjligt företag i denna analys men jag ska i alla fall försöka mig på att skissera delar av det – de delar som är relevanta för analysen. Ett

första steg i analysen av ett fält är att identifiera viktiga agenter och dess positioner. De två absolut viktigaste agenterna i detta sammanhang är *RF* och den svenska staten. Det är också de som innehar sammantaget mest symboliskt kapital på idrottens fält. Deras positioner på fältet är centrala och synnerligen etablerade. Deras inbördes relation kan sägas utgöra en allians. Syftet med alliansen är att säkra upp enskilda intressen. Många gånger under historien har de i förbund handlat strategiskt i syfte att förstärka och försvara sina positioner på idrottens fält. Som exempel kan nämnas att Wallin skriver att det är viktigt att *RF* och staten hela tiden säger samma sak i syfte att legitimera det statliga stödets existensformer⁵⁴. *RF* och den svenska staten är den idrottspolitiska diskursens dominanter. Denna position har de tillsammans navigerat sig fram till under historiens lopp. Andra agenter på idrottens fält är: aktiva idrottare, olika intresseorganisationer (föreningar och förbund inom *RF* samt andra intresseorganisationer utanför *RF*), företag (agenter från kommersiella sektorn), politiker och politiska organisationer. En typ av agenter som är värd uppmärksamhet är de som bedriver idrott utanför *RF* – i alternativ regi. Dessa agenter ingår i det idrottsliga fältet men verksamheten subventioneras inte från statligt håll. Dessa agenter har ingen stark intresseorganisation som ser efter deras intressen. Detta leder också till att de har lite att säga till om på fältet.

Företag och andra agenter som kommer från samhällets kommersiella sektor⁵⁵ har också stor betydelse för hur relationerna på det svenska idrottsfältet ser ut. Den kommersiella sektorns agenter påverkar såväl *RF*, staten som fältet i sin helhet. Det är svårt att avgöra i vilken utsträckning, men kommersiellt och professionellt präglade värderingar har funnits i idrotten lika länge som idrotten funnits i Sverige (eftersom borgerliga värderingar var det som från början satte stor prägel på värderingsfloran). På senare tid är det också så att de accentuerats. Det är till stor del på grund av detta som dagens debatt kring idrottens existensformer äger rum.

Relationsmässigt sett kan man säga såhär. På idrottens fält förekommer agenter som kommer från samtliga av samhällets fyra sektorer (den civila, den kommersiella, den offentliga samt den ideella). Idrottens värderingsflora har skapats historiskt i mötena mellan fältets agenter. Vissa av agenterna på fältet har lyckats bättre än andra i kampen om kapitalet och positionerna (*RF* och staten). De har därmed lyckats inta positioner där de kunnat dominera fältet och dess agenter. En av fältets beståndsdelar, som de lyckats ta kontroll över, är den idrottspolitiska diskursen. De har alltså haft möjlighet att styra denna diskurs. De har

⁵⁴ Wallin, B. (2003). Sid. 51.

⁵⁵ Norberg, J.R. (2004). Sid. 27.

utnyttjat denna möjlighet men bara för att de styr den kan man inte säga att de har bestämt den. Diskursen består också av fragment (negativa värderingar) som *RF* och staten inte gärna vill ska synas där. De arbetar också frenetiskt med att försöka avlägsna dessa fragment. Detta kommer jag strax in mer på. Genom att dominera fältet på det diskursiva planet har man också satt villkoren för idrotten i Sverige. Man har helt enkelt talat om för människor vad idrott är för något – vad idrott ska vara. Man har satt gränserna för det tänkbara.

RF har haft konkurrenter på idrottens fält men dessa har man effektivt utmanövrerat under historien. Man har enligt Norberg, ”svältfött” utomstående organisationer⁵⁶. Detta har jag tidigare redogjort för i fråga om Gymnastikförbundet, Korpen och Friluftsrådet. Man kan likna strategin vid den ”The Borgs”⁵⁷ i tv-serien ”Star Trek”⁵⁸. The Borgs hade strategin att när de stötte på andra livsformer så antingen assimilerade de dem eller förgjorde de dem. Detta har också *RF* gjort mot sina konkurrenter, fienderna har helt enkelt ställts inför ultimatumet att gå med i *RF* eller förgöras (i meningen exkluderas från den idrott som förtjänar samhällets stöd).

Att den idrottspolitiska diskursen domineras av *RF* och statsmakten står bortom allt tvivel. Men vad gäller diskursen på idrottens fält är det inte lika självklart. Det finns en kraft på fältet som de dominerande agenterna hela tiden måste se upp med – nämligen massmedia. Massmedia innehar den enda position man direkt kan säga har möjlighet att påverka diskursen på idrottens fält bortsett från *RF* och staten. Massmedia analyseras inte så ingående i denna studie. Detta är en avgränsning jag gjort av praktiska skäl (tid och utrymme). Jag anser dock att det är viktigt för förståelsen av idrottens fält som helhet att man är medveten om att media som agent innehar en betydelsefull position på fältet.

Den idrottspolitiska diskursen

Jag tänkte nu redogöra för den idrottspolitiska diskursen i Sverige idag. Jag får tillägga att jag i huvudsak avser den dominerande diskursen. Övriga delar av diskursen är svåra att synliggöra. Detta har med det faktum att göra att den dominerande diskursen på idrottens fält i viss utsträckning blivit allmängods – det uppfattas som naturligt av många människor⁵⁹. Jag tänkte redogöra för de olika värderingar diskursen består av och hoppas att när denna redogörelse är klar så har man fått en bild av hur den samlade dominerande diskursen ser ut.

⁵⁶ SOU 1998:33. Sid. 81.

⁵⁷ En livsform i serien.

⁵⁸ En tv-serie som var populär på 80-talet.

⁵⁹ SOU 1998:33. Sid. 64.

Jag ska i samband med värderingarna problematisera dessa, syftet med detta är att visa att det finns alternativ till dessa värderingar. Jag inser att det finns risker med detta företag. Till exempel finns det nog de som kommer att betrakta en som en ”avvikare”, i alla fall i bemärkelsen oliktänkande. Men detta är en risk man får räkna med då man ifrågasätter det dominerande sättet att tänka och tala.

Idrottspolitikens tre grundstenar

Den nationella idrottspolitikerna bygger enligt en artikel från justitiedepartementet den förste november 2004, publicerad på regeringskansliets hemsida, på tre grundstenar:

Den första grundstenen lyder: ”För att främja en god folkhälsa ska samhället och skolorna uppmuntra och ge möjligheter för barn, ungdomar och vuxna att motionera och bedriva idrott.”⁶⁰ – Den statliga idrottspolitikerna ger uttryck för att idrott ger *god folkhälsa*. Denna värdering har genomsyrat den dominerande diskursen sedan 1900-talets början även om den fått allt kraftigare genomslag under 1900-talets andra hälft. Det är sällan man ser uttryck för att idrott skulle vara hälsovådlig i den idrottspolitiska diskursen. Det ligger inte i de dominerande gruppernas intresse att tala om idrotten på detta vis. Idrotten måste vara trovärdig för att förtjäna samhällets stöd. Om det faktum att idrotten kostar samhället enorma pengar i sjukvårdskostnader varje år skulle komma till uttryck i diskursen skulle detta underminera idrottens trovärdighet. Särskilt gäller detta idrotten i *RF:s* regi eftersom tävlingsmomentet här är centralt och det finns anledning att misstänka att det är främst tävlingsidrotten som producerar allvarigare skador inom idrotten. Hälsa består av såväl *fysik* som *psykisk* sådan och enligt statsmakten (regeringen och riksdagen) gynnar alltså idrott dem båda.

Den andra grundstenen lyder: ”En fri och självständig idrottsrörelse ska aktivt stödjas. Den ska bygga på ideellt engagemang och bedriva en verksamhet som värnar om god etik, lika förutsättningar för flickor och pojkar, kvinnor och män, arbetar aktivt för integration samt värnar om demokratisk fostran.”⁶¹ – Man eftersträvar alltså *ideellt arbete* inom idrotten. Det är inte så konstigt att det ligger till på detta vis eftersom detta är ett ytterst kostnadseffektivt sätt att bedriva en verksamhet på. Staten vill stödja en verksamhet som värnar om *god etik* och denna verksamhet ska i detta sammanhang idrotten stå för (*RF* är också noga med att värna om den goda etik idrotten förmedlar). Men det är inte sällan det förekommer uttryck för att det förekommer mindre god etik inom idrotten. Men dessa uttryck kommer från andra håll –

⁶⁰ www.regeringen.se. 2004-11-23.

⁶¹ www.regeringen.se. 2004-11-23.

exempelvis massmedias. Historiskt kan man ta ”Carpentier affären” som exempel, i modern tid är Ludmilla Enqvists dopingskandal ett bra exempel. Fallet med Ludmilla demonstrerar förövrigt en av de strategier dominanterna på idrottsfältet använder sig av i kampen om trovärdighet. De egenskaper som idrotten besitter, som värderas positivt, tillhör idrotten - de är en del av idrotten som fenomen. Men idrottens negativt värderade egenskaper försöker man göra sig av med hjälp av retoriska strategier. Till exempel är doping ett resultat av individuell svaghet, inte en konsekvens av elitidrottens tävlingshets - i alla fall om man får tro *RF*:s och statens syn på saken. Från *RF*:s sida försöker man också lägga över skulden och kostnaderna för doping på samhället^{62,63}. 1999 blev detta officiellt när doping blev en polisiär fråga i och med kriminaliseringen av dopingpreparat⁶⁴. *RF* vill få diskursen att lyda någonting i stil med: idrotten har förmågan att generera hälsosamma medborgare - men samhället har problem med doping. På vissa håll låter det som att *RF* gör staten en tjänst genom att bekämpa ett fenomen för vilket uppkomst man själv är ansvarigt (i alla fall partiellt)⁶⁵. Doping är någonting som skadar idrottens anseende om den sammanknippas med den. Man försöker därför avlägsna doping från idrotten i den rådande diskursen. Man försöker tillskriva den till individen, marknaden (pengarnas inflytande), eller samhället i stort, man vill absolut inte att idrotten sammanknippas med den. Denna kamp har man ännu inte vunnit - kampen står nu. Det ska bli intressant att se vad som hänt i frågan om tio år.

Man vill också stödja en verksamhet som värnar om *lika förutsättningar* och detta säger man att man gör genom att stödja idrotten. För att nyansera denna ståndpunkt kan man peka på att få verksamheter är så dominerade av män som idrotten är.⁶⁶

Vidare vill staten stödja idrotten om den bedriver en verksamhet som arbetar aktivt för *integration*. Genom att uttrycka sig på detta vis ger staten intrycket av att idrotten bidrar till ökad integration. Men staten säger inte att idrotten gör det. Att det skulle förhålla sig så är så vitt jag kunnat utröna, inte i heller utrett. Man kan till exempel konstatera att det finns många föreningar i Sverige som i första hand består av invandrare. Dessa så kallade ”invandrarföreningar” skulle logiskt sett kunna motverka integration. Den idrottspolitiska diskursen har länge gett intrycket att idrotten verkar för integration. Under 1900-talets början talade man om integration mellan samhällsklasser och mellan olika geografiska områden, idag talar man om integration av invandrare. Att säga att idrott kan verka för integration är inte

⁶² SOU 1998:76. Sid. 153.

⁶³ Prop. 1998/99:107. Sid. 30.

⁶⁴ Prop. 1998/99:107. Sid. 29.

⁶⁵ Prop. 1998/99:107. Sid. 21.

⁶⁶ Prop. 1998/99:107. Sid. 17.

samma sak som att säga att den gör det, genom att tala på ett visst sätt kan man ge intrycket av att man gör någonting bara för att man talar om att man vill göra det. För att understryka argumentationens poäng är det värt att påpeka att invandrare sällan går på idrottsevenemang jämfört med alla som gör det.⁶⁷

Man säger också att man vill stödja idrotten om den värnar om *demokratisk fostran*. Man säger alltså att idrotten har en förmåga att verka för demokrati. RF familjen är en demokratiskt uppbyggd organisation om man får tro dem själva. Det påstås vara en representativ demokrati där medborgarna väljer sina företrädare hela vägen upp genom den politiska hierarkin, ända upp till Riksidrottsstyrelsen, RF:s högsta instans. Frågan är hur representativ en demokrati är när medelåldern är cirka 55 år, kvinnor är underrepresenterade och det inte finns en enda med invandrabakgrund i styrelsen. En personlig reflektion är att styrelsens sammansättning representerar maktfördelningen inom den svenska idrottsrörelsen – jag tror också att demokratin är en skendemokrati. Det finns allt för stor möjlighet för idrottens makthavare att påverka den demokratiska processen i ett så utdraget politiskt system.

Den tredje grundstenen lyder: ”Elitidrotten, som till viss del består av kommersiell underhållning, är också värdefull genom att den erbjuder förströelse och glädje.”⁶⁸ – Staten vill alltså stödja idrotten mot bakgrund av att den tillhandahåller medborgarna ett *skådespel* och ett *meningsfullt tidsfördriv*. Man måste i sammanhanget fråga sig vad åskådarna ser när de tittar på ett idrottsevenemang.⁶⁹ Vidare påstår staten att elitidrotten förser barn och ungdomar med goda förebilder. Men är det verkligen å goda förebilder alltid? – doping och fusk hör idrottsvardagen till. Staten säger vidare att elitidrotten hjälper till att *väcka intresse för idrotten som helhet* och på så vis förtjänar samhällets stöd. Man säger alltså: Utan elit – ingen bredd. Men så behöver det inte vara. Bara för det inte existerar någon bredd utan elit innebär detta inte att det inte kan göra det. En annan aspekt av det hela är att bara för att man

⁶⁷ SOU 1997:188, Sid. 34.

⁶⁸ www.regeringen.se. 2004-11-23.

⁶⁹ Idrottens makthavare vill ge intrycket av att man när man exempelvis tittar på en fotbollsmatch ser två lag som enligt gentlemanna-principer utkämpar en rättvis kamp enligt reglerna. Spelarna är förebilder med hög karaktär, höga kultiverade värderingar och hälsosamt tränade kroppar. Spelarna har roligt och alla känner sig som en enda stor välmående familj. Men media målar upp en annan bild – så här kan en match i massmedias mörka värld se ut: Två lag, med spelarlöner högre än verksamheternas totala intäkter (Leeds, Lazio), försöker på alla sätt lura motståndarlaget på segern (Juventus). Spelarna filmar, maskar och försöker på andra sätt lura domaren (Så kallade ”rävar bakom öronen”). En spelare blir idrottsinvalid då han sparkas ner av en spelare som vill vinna matchen till varje pris (Roy Keen). En spelare faller död till marken då han trots ett medvetet hjärtfel fortsätter spela i syfte att fortsatt förtjäna sin miljonlön (De Foe). En spelare spottar på en annan (Totti). En annan spelare längtar hem till sin familj som bor i Brasilien. Domaren är mutad och nästan alla spelare ådrar sig förlitningsskador. Detta är saker man dagligen hör talas om i tidningarna, men syns de till i den idrottspolitiska diskursen? – nej. Varför? Jo, för att det inte ligger i fältets dominerande agents intresse att det gör så. Syftet med att göra den illustration jag just gjorde var att belysa det faktum att bara för att idrotten utgör underhållning och förser människor med förströelse så behöver det inte innebära att den är önskvärd samhällspolitiskt sett.

inte stödjer en verksamhet som elitidrotten ekonomiskt sett innebär inte detta att den inte är önskvärd. Man kan fråga sig om en kommersiellt inriktad verksamhet inte borde söka sitt stöd i den kommersiella sektorn.

Kontextuella förhållanden

☞ Det ligger i de dominerandes intresse, på idrottens fält, att tala gott om idrotten.

☞ En strategi *RF* använder sig av i syfte att stärka sin trovärdighet är att värna om positiva värderingar och osynliggöra negativa.

☞ En strategi som staten och *RF* tillsammans använder sig av är att man med hjälp av en viss retorik får det att låta som att man gör saker bara för att man säger att man ska göra det.

☞ En strategi staten använder sig av i syfte att säkerställa *RF*:s legitimitet som bidragsmottagare är att tala om hur bra elitidrotten är. Staten föregår ett argument som skulle kunna tala emot *RF* i bidragsfrågan, den laddar begreppet positivt, så att det i stället talar till *RF*:s fördel.

Värderingar

☞ Den svenska idrottspolitiken vilar på tre grundstenar. Den första av dessa är att idrotten är bra för folkhälsan, såväl den fysiska som den psykiska. Denna värdering är högst dominant i den idrottspolitiska diskursen, sällan kommer värderingen att idrotten är skadlig till uttryck.

☞ Den andra grundstenen innebär att en fri och självständig idrottsrörelse bör stödjas. Genom att göra detta stödjer man enligt den idrottspolitiska diskursen det ideella engagemanget, jämlikhet, god etik, integration samt demokratisk fostran. Dessa värderingar används alltså för att legitimera att idrottsrörelsen specifikt förtjänar statligt stöd, inte idrotten som helhet. Värderingarna problematiseras i mycket liten utsträckning i den idrottspolitiska diskursen.

☞ Den tredje grundstenen handlar om att idrotten förtjänar statligt stöd tacka vare att den rymmer elitidrotten. Värderingar som kommer till uttryck för att legitimera att idrotten förtjänar statligt stöd på grund av detta är att elitidrotten förser medborgarna med underhållning och fritidssysselsättning, den producerar goda förebilder samt gör reklam för den ”breda” idrotten. Den tredje grundstenen kan också ses som en strategi man använder sig av i syfte ytterliggare legitimera att idrottsrörelsen får motta det statliga stödet eftersom det är här den svenska elitidrotten rymms.

Budgetpropositionen 2005

I budgetpropositionen⁷⁰ inför 2005 inordnades idrotten i politikområdet "Folkrorelsepolitik". Detta kan ses som en politisk strategi. Genom att göra detta bidrog man till att likställa begreppet idrott med begreppet idrott i idrottsrörelsens regi, det vill säga idrott i *RF*'s regi. Det är av denna anledning viktigt att påpeka att det finns idrott utanför *RF*. De som går på ett gym, springer en runda i parken (ej organiserad av idrottsförening inom *RF*) eller simmar en sträcka i en sjö skulle nog själva definiera sin aktivitet som idrott. Men enligt statsmaktens sätt att tänka förtjänar denna verksamhet inte subventioneras. I propositionen motiveras stödet till idrottsrörelsen i stor utsträckning med argument som handlar om hur denna bidrar till att fördjupa och utveckla demokratin. Detta kan ses som en strategi man använder sig av i syfte att slippa motivera varför inte idrott utanför föreningsregi förtjänar samma stöd som den i föreningsregi. I SOU 1998:33 dras denna slutsats också av Norberg som menar att folkrorelsebegreppet kan användas som legitimitetsskapande maktmedel⁷¹. I samma utredning säger han att staten har haft "en tilltro till *RF*'s förmåga att påta sig ett samhällsansvar" samt "med en folkrorelse som agerade i medborgarnas intresse blev det inte nödvändigt för staten att styra". Här blir en synnerligen central aspekt synlig. Staten och *RF* har via gemensam strategi gett intrycket av att *RF* agerar i medborgarnas intresse, men *RF* är en intresseorganisation som verkar i medlemmarnas intresse. Det finns många som sysslar med idrott utanför *RF* som *RF* inte representerar. Enligt "Idrotten i siffror"⁷² är de två största motionsaktiviteterna i Sverige promenader och löpning. Av tävlingsidrottens tio största idrotter är ingen promenader eller löpning. Det finns alltså en stor andel människor som motionerar utanför *RF*'s regi, dessa människors intressen bevakar *RF* inte. Detta kan illustreras med ett uttalande av Gunnar Larsson, ordförande i *RF*, gjort i tidningen Svensk Idrott⁷³, där han säger att en av *RF*'s viktigaste uppgifter är "att påverka politiker och andra beslutsfattare i en för idrottsrörelsen positiv riktning". Fokus ska läggas på ordet "idrottsrörelsen" vilket är ett gränsdragande begrepp som inkluderar *RF*'s medlemmar och stänger ute alla dem som inte idrottar i *RF*'s regi.

Enligt budgetpropositionen inför 2005 är målen med idrottspolitikerna att "ge människor möjlighet att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa, stödja en fri och självständig idrottsrörelse för alla samt att ge människor positiva upplevelser av idrott som

⁷⁰ Prop. 2004/05:1. Sid. 123.

⁷¹ SOU 1998:33. Sid. 64.

⁷² www.rf.se. *Idrotten i siffror*. Sid. 57.

⁷³ *Svensk Idrott*. (2004). Nummer 4.

underhållning.”⁷⁴ Denna deklARATION känns igen från regeringens hemsida – samma argument använder man sig alltså av i propositionen. I propositionen fördjupar man dock sina argument något. En av de saker man säger är att det är viktigt att barn och ungdomar tidigt skaffar sig motionsvanor som varar hela livet. Om idrotten verkligen är hälsosam verkar ju detta bra – förutsatt att dessa unga människor kommer att ha möjlighet att idrotta framöver i livet! Faktum är att det finns förhållanden som talar emot det. Man kan som exempel ta det lokala aktivitetsstödet (LOK). Detta stöd innebär att föreningar med barn och ungdomsverksamhet får ekonomiskt stöd för denna verksamhet. Följden av detta system blir att föreningarna prioriterar barn och ungdomsidrott - och ofta bara barn och ungdomsidrott. Detta leder till att när många av de högt prioriterade ungdomarna når vuxenlivet finns det ingen idrottsverksamhet anpassad för dem som vuxna. Detta problem har staten uppmärksammat och det ger de också uttryck för i propositionen.

En diskursiv strategi staten använder sig av i kampen på fältet är att i huvudsak tala om den idrott man vill subventionera. Man talar sällan om idrotten utanför *RF*, att det finns en sådan⁷⁵. Detta får till följd av att den försvinner – den osynliggörs.

Kontextuella sammanhang

~~RF~~ Staten försöker jämställa hela idrotten med idrotten i idrottsrörelsen regi i den idrottspolitiska diskursen. Att inordna idrottsstödet i folkrörelsepolitiken är en strategi som visar på detta. En annan är att man bara talar om idrott i idrottsrörelsens regi och ignorerar övrig idrott. På detta vis osynliggör man den övriga idrotten. En tredje är att man får det att verka som att *RF* agerar i hela idrottens intresse, vilket man inte gör, man agerar i sina medlemmars intresse.

~~RF~~ Man kan betrakta värderingen att idrottsrörelsen främjar demokratin, som ett argument man använder sig av i syfte att slippa motivera varför inte idrotten utanför *RF* förtjänar statliga subventioner.

~~RF~~ I idrottspolitiken är man noggranna med att lyfta fram vikten av att satsa på barn och ungdomar i syfte att ge dem motionsvanor för livet. I sammanhanget nämner man inte att idrotten i idrottsrörelsens form har en sådan struktur att möjligheten att idrotta försämras kraftigt i takt med att barnen och ungdomarna närmar sig vuxenlivet.

⁷⁴ Prop. 2004/05:1. Sid. 127.

⁷⁵ SOU 1998:33. Sid. 65.

Värderingar

Även här kommer värderingarna att idrotten ger folkhälsa, att en fri och självständig idrottsrörelse bör stödjas samt att elitidrotten ger positiva upplevelser till uttryck.

En annan värdering som kommer till uttryck är att idrottsrörelsen kan ge människor goda motionsvanor för livet. Frågan är bara om det finns möjlighet att idrotta hela livet inom idrottsrörelsen.

Idrottsutredningar

Den 24:e oktober 1996 tillsattes en utredning rörande stödet till idrotten. Utredningen hade som syfte att ”föreslå nya, tydligare mål för statens stöd till idrotten”⁷⁶. En av anledningarna till att utredningen kom till stånd var att man ansåg att det hade ägt rum betydande förändringar i den svenska samhällsstrukturen – befolkningssammansättningen och ungdomens fritidsvanor hade förändrats. Man ansåg också att idrottslivet hade förändrats – nya idrotter hade bildats och internationaliseringen och kommersialiseringen hade tilltagit. Dessutom hade det skett förändringar i det statliga budgetarbetet⁷⁷. Utredningen mynnade ut i ett antal rapporter samt en proposition, som senare skulle antas, rörande idrottspolitiken, nämligen ”En idrottspolitik inför 2000-talet”⁷⁸. De riktlinjer man här kom fram till har legat till grund för idrottspolitiken fram till 2004 då man kan säga det började hända lite nya saker på området. Något som var anmärkningsvärt i sammanhanget var att man från statligt håll deklarerade att man skulle vilja styra, i större utsträckning, hur det statliga anslaget kom till användning. Detta kan ses som att staten var missnöjt med idrottsrörelsens agerande och ville omförhandla det outtalade kontrakt man hade med denna. ”Handslaget”, ett avtal idrottsrörelsen och staten gjorde 2004 kan ses som ett resultat av ambitionen att styra idrotten i större utsträckning.

I ”Nya tider och gamla problem” (SOU 1998:33) går Norberg igenom vilka olika motiv staten har till att stödja idrotten. Han menar att staten stödjer idrotten av tre huvudsakliga skäl som sedan kan preciseras. För det första menar han att staten stödjer idrotten på grund av att den besitter förmågan att förbättra folkhälsan. Hälsa ska ses som såväl fysisk som psykisk sådan. För det andra menar han att idrotten har en positivt fostrande karaktär. Som en fördjupning av detta kan nämnas att idrotten skapar förståelse för andra människor, gynnar demokratin, ger människor möjlighet till gemenskap, stärker människors självkänsla, stärker

⁷⁶ Norberg, J.R. (2004). Sid. 61.

⁷⁷ SOU 1998:33. Sid. 91.

⁷⁸ Prop. 1998/99:107.

människors samarbetsförmåga och laganda. För det tredje menar man att elitidrotten har positiva egenskaper. Som exempel kan här nämnas att den ger spänning och underhållning samt att ”elit föder bredd”⁷⁹

Norberg går också djupare in på varför staten använder motivet att idrotten bedrivs som folkrörelse för att legitimera att stödet ska gå via *RF*. Ett av argumenten man använder sig av är att idrotten i Sverige av tradition är uppbyggd på detta vis. Idrotten i folkrörelseform är också frivillig och det ligger i statens intresse att det förblir så. Vidare är föreningslivet eftersträvansvärt eftersom det ger ungdomar fritidssysselsättning som är meningsfull och hälsosam - framförallt i ett samhällsperspektiv sett. Detta argument har funnits med länge i den idrottspolitiska diskursen. Under 1900-talets mitt var det framförallt denna värdering som kom till uttryck i debatten om idrottens legitimitet. Man brukar också vara noga med att påpeka att idrotten är ”en skola i demokrati”, ett argument som understöds av statsvetaren Robert D. Putnams forskning⁸⁰. Han argumenterar för att föreningslivet skapar ett socialt kapital, något som ligger i linje med denna undersöknings teoretiska ramverk. Slutligen lyfter Norberg fram att det kan finnas ekonomiska motiv knutna till att stödja idrotten i folkrörelseform. Ideellt arbete är som jag varit inne på tidigare ett kostnadseffektivt sätt att bedriva en verksamhet på⁸¹. Idrottsrörelsens förmåga att finansiera sig själv anses överhuvudtaget vara väldigt god⁸² - statens stöd till idrotten i nuvarande form är alltså ett effektivt sätt att styra en verksamhet med små medel.

I SOU 1998:76 lyfter man fram att idrotten är viktig för Sverige internationellt sett⁸³. Genom att synas i internationella idrottssammanhang kan Sverige få positiv publicitet. Detta är ett faktum man varit medveten om sedan 1900-talets början. Framförallt insåg man det i samband med att olympiaden ägde rum i Stockholm 1912. Dessutom förser den internationella idrotten medborgarna med underhållning samt begivenheter kring vilka medborgarna kan samlas och utveckla den nationella samhörigheten, identifikationen och gemenskapen.

I denna undersökning fördjupar man också övriga argumenten som rör varför idrottsrörelsen förtjänar statens stöd. Man nämner att man genom att idrotta mår bättre och därmed kan prestera mer på andra områden i livet. Ökad hälsa ger förbättrade fysiska funktioner högre upp i åldrarna. Idrotten ger också människor möjlighet att få utlopp för olika

⁷⁹ SOU 1997:188, Sid. 69.

⁸⁰ SOU 1997:188, Sid. 70.

⁸¹ SOU 1997:188, Sid. 80.

⁸² SOU 1997:188, Sid. 19.

⁸³ SOU 1998:76, Sid. 92.

psykiska behov som har att göra med glädje, spontanitet och trivsel. Dessutom förväntas idrottsaktiviteter bidra till människors sociala utveckling – ”man lär sig umgås och samarbeta med andra människor”⁸⁴.

I de få fall negativa värderingar kommer till uttryck i den idrottspolitiska diskursen brukar det handla kritik mot professionaliseringens och kommersialiseringens eventuellt negativa verkningar⁸⁵. Andra exempel på diskursiva fragment där idrotten värderas negativt är när man talar om doping och ojämlikhet. Jämlikhet är förövrigt en svårhanterlig fråga i denna analys. Det går på olika sätt att visa att idrotten inte är jämlik - jag gjorde det tidigare i samband med redogörelsen för Riksidrottsstyrelsens sammansättning. Men diskursen på fältet rymmer ända sedan 1970-talet⁸⁶ uttryck för att staten och idrottsrörelsen eftersträvar jämlikhet på många olika plan. Frågan är bara om detta är en läpparnas bekännelse som genomförs i syfte att höja trovärdigheten eller om man verkligen gör något åt det. Detta perspektiv leder mig in på ”Handslaget”, det nyligen upprättade avtalet mellan idrottsrörelsen och staten.

Kontextuella förhållanden

~~☞~~ Till följd av att man ifrågasatte om idrottspolitiken var tidsenlig tillsatte man i slutet av 1990-talet en rad utredningar rörande idrotten. Anledningarna till varför man frågade sig detta var att befolkningssammansättningen i landet hade förändrats. Detsamma gällde fritidsvanorna. Nya idrotter hade visat sig. Idrotten hade internationaliserats allt mer och kommersialiseringen hade blivit allt påtagligare. Strävan efter att eventuellt få bättre kontroll över hur idrottsanslaget kom till användning verkade uppenbar.

~~☞~~ Det verkar som att diskursen idag inte är lika homogen som den var mellan 1970 och 1995. Detta kan ses som ett tecken på att förändringar ägt rum på idrottens fält samt att *RF*:s position på detsamma inte längre är lika ohotad.

Värderingar

~~☞~~ I utredningarna kom många av de värderingar som den dominerande idrottspolitiska diskursen består av till uttryck. Idrotten anses ge människor tillgång till gemenskap, stärkt självkänsla, möjlighet att prestera mera, bättre fysiska funktioner högre upp i åldrarna, utlopp för olika behov (glädje, spontanitet, trivsel), bättre hälsa, bättre förståelse för andra människor, bättre samarbetsförmåga samt möjlighet till social utveckling.

⁸⁴ SOU 1998:76. Sid. 100.

⁸⁵ SOU 1998:76. Sid. 129.

⁸⁶ SOU 1998:76. Sid. 91.

- ✍ Elitidrotten påstås vara positiv främst för att den ger spänning och underhållning, dessutom ”gynnar” den breddidrotten.
- ✍ Idrotten anses också vara bra för att den är positivt fostrande.
- ✍ Varför det är specifikt RF idrotten som skall stödjas motiveras man med att det av tradition har varit så, att RF idrotten är frivillig, att den ger meningsfull och hälsosam fritid, att den är en skola i demokrati samt att den är billig. Det vill säga att den bedrivs på ideell basis.
- ✍ Internationell idrott värderas också högt. Detta motiveras genom att den internationella idrotten ger Sverige publicitet internationellt sett, den förser medborgarna med underhållning, samt att den bidrar till nationell samhörighet, identifikation och gemenskap.
- ✍ Även negativa värderingar kom till uttryck i dessa utredningar, om än i mindre utsträckning. Till exempel nämndes dopingproblematiken, ojämlikheten inom idrotten samt kommersialismens ökade inflytande på området.

Handslaget

”Handslaget” innebär ett avtal där staten höjer sitt anslag till idrotten - om vissa villkor uppfylls. De villkor som ska uppfyllas är att idrotten skapar ”bättre möjligheter för främst barn och ungdomar att i större utsträckning än för närvarande stimuleras till att idrotta” i praktiken innebär detta att ”idrotten skall öppna dörrarna för fler, hålla tillbaka avgifterna, satsa mer på flickors idrottande, delta i kampen mot droger och utveckla samarbetet med skolorna.” Handslaget kan ses som en misstroendeförklaring av idrottsrörelsen. Man anser att det inte räcker med ”läpparnas bekännelser” längre – man vill se resultat. Man vill försäkra sig om att åtgärder sätts in där de verkligen behövs. Man kan säga att statens och RF:s uttalade kontrakt har omförhandlats. Samtidigt kan avtalet ses som att man verkligen litar på idrottsrörelsen och man vill belöna den för det goda arbete den utför.⁸⁷

Kontextuella förhållanden

- ✍ Handslaget är ett villkorat avtal mellan staten och idrottsrörelsen. Avtalet kan tolkas som en misstroendeförklaring av idrottsrörelsen likaväl som det kan tolkas som ett erkännande av dess nytta för samhället. Avtalet kan också ses som en del i RF:s och statens ”allians”. Genom att säga att RF ska göra vissa saker förbättrar man bilden av RF. Detta leder till att

⁸⁷ Information om handslaget kommer från ett faktablad publicerat på regeringskansliets hemsida (www.regeringen.se). Faktabladet var daterat till mars 2004.

RF värderas högre. Man kan säga att *RF* anpassas till tidens krav. *RF* anammar de tidstypiska värderingarna. *RF* är något av en kameleont.

Värderingar

~~RF~~ Barn och ungdomar värderas högt i den idrottspolitiska diskursen. Detta kommer också till uttryck i ”handslaget”.

~~RF~~ Staten vill att *RF* ska uppfylla vissa kriterier. Man vill att de ska öppna dörrarna för fler, hålla tillbaka utgifterna, anpassa sig till flickors behov, verka mot droger och verka tillsammans med skolan i större utsträckning.

En idrottspolitik för 2000-talet och förändringens vindar

Propositionen ”En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning” omfattar de politiska riktlinjer som legat till grund för idrottspolitiken mellan 1999 och 2004. Själva titeln avslöjar mycket av poängen med detta dokument. För det första menar man att idrott handlar om folkhälsa – genom idrott får man friska medborgare. För det andra menar man att idrotten ska bedrivas i folkrörelseform – det vill säga i *RF*:s regi. För det tredje menar man att elitidrotten (vilket även består av den kommersiella idrotten) har en plats i den nationella idrottspolitiken. Propositionen speglar och sammanfattar den idrottspolitiska diskursen i Sverige de senaste tio åren. I detta dokument är alla de värderingar jag redogjort för ovan representerade. Några avsnitt är dock av extra stort intresse.

På sidan elva påpekar man att staten har ett ansvar för att samtliga befolkningsgruppers hälsoläge. Man är medvetna om att hälsoläget skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper. I linje med denna argumentation borde det vara fel att distribuera idrottsstödet via *RF* eftersom denna organisation på grund av sin karaktäristik och struktur inte når ut till alla socioekonomiska grupper. *RF* idrotten tilltalar människor som är dispositionerade att tilltalas av den – av människor som besitter en viss sorts habitus⁸⁸. Stödet borde distribueras på ett sådant sätt att individens habitus inte bestämmer om denna förtjänar stödet eller ej. Detta gäller i alla fall i fråga om folkhälsoargumentet. Utifrån detta argument borde alla aktiviteter som främjar folkhälsan subventioneras.

Att idrotten genererar arbetstillfällen är ett argument som används i den statliga idrottspolitiken för att legitimera stöd till idrotten via *RF*⁸⁹. Mot detta argument kan man för det första ställa argumentet att det ideella arbetet, som är så vanligt inom idrottsrörelsen, kanske bidrar till minskade antal arbetstillfällen. För det andra kan man fråga sig om

⁸⁸ Bourdieu, P. (1997). Sid. 189-211.

⁸⁹ Prop. 1998/99:107, Sid. 15.

arbetstillfällena genererade av idrotten inte hade bestått även om den inte åtnjutit statligt stöd.

På det idrottspolitiska planet är man, och har man alltid varit, mån om att värna om hur viktigt barn och ungdomsidrott är. I ”En idrottspolitik för 2000-talet” talar man om att det är viktigt ”att träna barn och ungdomar i idrott och i demokratiska beslutsprocesser”⁹⁰. Vad man indirekt säger i och med detta är att det är viktigt att kontrollera socialisationsprocessen. Om man kontrollerar socialisationsprocessen har man möjlighet att styra individernas habitus-utveckling. Man kan alltså påverka vilka dispositioner individerna internaliserar - vilken smak⁹¹ de utvecklar. Genom att göra detta får man också makt över diskursen - det vill säga sättet att tala och tänka. Staten har genom sin idrottspolitik givit *RF* och idrottsrörelsen makten över socialisationsprocessen i idrottsavseende. Som exempel kan nämnas att man i ”En idrottspolitik för 2000-talet” uttryckte regeringens önskan att samarbetet mellan skolor och idrottsföreningar stärktes. Eller att *RF* via ”Handslaget” fått ökat inflytande i skolsfären. Genom detta har *RF* fått enorma möjligheter att säkerställa sin egen framtida existens och makt. *RF* har redskapen som krävs för att reproducera de tankemönster som favoriserar idrott i den form de bedriver den.

En annan aspekt av barn och ungdomsidrotten ur ett diskursivt perspektiv är hur man väljer att tala när man talar om hur barnidrott ska bedrivas. Man är från statligt håll medvetna om att det är viktigt att man uppmärksammar att barn har särskilda behov och att man anpassar verksamheter efter dessa behov. Detta gäller även på det idrottspolitiska planet⁹². Ett problem uppstår dock när man betänker att idrotten i *RF*:s regi är tävlingsbaserad. Med detta som bakgrund kan man konstatera att det oundvikligen uppstår intressekonflikter inom idrotten. Konflikterna står inte sällan mellan individuella behov och prestationsmässiga krav. Man kan ifrågasätta om det från statligt håll är försvarbart att stödja idrotten i *RF*:s regi med tanke på den uppenbara risk som individer, framförallt barn, utsätts för som innebär att deras behov kanske inte uppfylls. Det är lätt att säga att man ska verka på ett visst sätt, som *RF* till exempel gör i dokumentet ”idrotten vill”⁹³. Det är en annan att verkligen göra det. I min utredning har jag kommit fram till att staten och idrotten ibland får problem när de försöker legitimera olegitimerbara verksamheter. Det ligger i tävlingsidrottens natur att frammana tävlingshets. För att kompensera för detta idrottspolitiskt sett tvingas man deklarerat vad man gör för att motverka detta. För att legitimera att idrottsrörelsen förtjänar statens stöd måste

⁹⁰ Prop. 1998/99:107. Sid. 12.

⁹¹ Begrepp från Bourdieus sociologi.

⁹² Prop. 1998/99:107. Sid. 13.

⁹³ www.rf.se. 2004-11-23.

man säga vissa saker. Men om man ser till historien så behöver man uppenbarligen inte kontrollera att dessa påståenden är sanna. "Handslaget" kan ses som ett steg i riktning mot ökad kontroll - men *RF* opererar än så länge relativt självständigt. Denna självständighet slåss man dessutom frenetiskt för. Den idrottspolitiska diskursen, såväl historiskt sett som idag, genomsyras av värderingen att idrottsrörelsen måste vara självständig. Dessutom ligger det till så att om man genom forskning skulle undersöka i vilken utsträckning *RF* och idrottsrörelsen verkligen gör vad den säger att den gör, skulle det förmodligen finnas anledning att ifrågasätta undersökningens resultat. Det är nämligen så att *RF* kontrollerar den idrottsrelaterade forskningen i Sverige⁹⁴.

Enligt Jan Lindroth (professor i idrottshistoria) är idrotten av idag präglad av industrisamhällets värderingar. Bland dessa värderingar nämner han bland annat rationalism, organisation och prestation. Enligt Lindroth är detta värderingar från en svunnen tid, idag befinner vi oss i en ny tid med nya värderingar som efterhand kommer att sätta sin prägel på idrotten⁹⁵.

Enligt sociologerna Göran Ahrne och Apostolis Papakostas kan man betrakta samhället som ett socialt landskap. Det sociala landskapet präglas i stor utsträckning av organisationer. Människor i det sociala landskapet lever mycket av sitt liv genom organisationer. Landskapet är ständigt föränderligt. På senare tid har landskapet, bland annat på grund av kommunikationsteknologins utveckling, förändrats relativt radikalt. De menar också att det sociala landskapet haft en tendens att förtätas organisationsmässigt sett.⁹⁶

I ljuset av detta kan man dra slutsatsen att idrottens fält har förändrats de senaste årtiondena. För en organisation som *RF* har denna förändring fått betydande konsekvenser.

Från idrottspolitiskt håll har man också insett detta⁹⁷. Den idrottspolitiska diskursen har ändrat utseende - den har fått nya inslag. Man menar att nya tider ställer nya krav och nya krav behöver bemötas på ett nytt sätt⁹⁸. I "En idrottspolitik för 2000-talet" nämner man att man bland annat måste verka för ökad rättvisa mellan socioekonomiska grupper, män och kvinnor samt infödda svenskar och invandrare. Man framför också att man inser att det finns potential utanför *RF*, i alternativa idrotter. Dessutom menar man att man borde se över idrottspolitiken på grund av den långt gångna kommersialiseringen inom vissa idrotters

⁹⁴ Prop. 1998/99:107. Sid. 18.

⁹⁵ SOU 1998:33. Sid. 7.

⁹⁶ Ahrne, G & Papakostas, A. (2002).

⁹⁷ SOU 1998:76. Kap. 3.

⁹⁸ Prop. 1998/99:107. Sid. 27.

elitskikt. Man säger sig vara villigt att ”pröva nya former”. Detta kan ses som ett steg ifrån den ”samlivsansanda” som rått mellan *RF* och staten under stora delar av 1900-talet.

2004 fick Göteborgs universitet i uppdrag att undersöka nya sociala rörelser. Detta kan ses som ett tecken på att det sociala landskapet förändrats och man behöver fundera över i vilka former man i fortsättningen vill stödja idrotten⁹⁹. Som exempel kan nämnas att lusten att motionera ensam mellan 1971 och 1997 ökade med 9 %¹⁰⁰.

Kontextuella förhållanden

~~☞~~ Man har från statligt håll konstaterat att hälsoläget skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper. Eftersom staten ansvarar för alla sina medborgare anser man att någonting måste göras idrottspolitiskt sett för att förmå fler människor att börja motionera. *RF* idrotten tilltalar endast människor med ett visst specifikt habitus. *RF* har i och med ”handslaget” ställts inför ett ultimatum - man måste anpassa sig så att man når ut till fler. Gör man inte detta har staten antytt att det finns potential utanför *RF*-idrotten. Det finns också uttryck för att det inte är omöjligt att man kommer att se sig om efter nya lösningar idrottspolitiskt sett.

~~☞~~ Men *RF* kontrollerar forskningen på idrottens fält. På grund av detta kan det, även om fallet skulle vara så att *RF* inte lyckas nå upp till målen med ”handslaget” (nå fler socioekonomiska grupper), vara tveksamt om forskningen på området kommer att påvisa detta. *RF* är en mäktig agent på idrottens fält, det är tveksamt om ens staten har makt nog att dominera *RF*.

~~☞~~ Barn och ungdomsidrotten värderas högt inom den idrottspolitiska diskursen. Detta kan sägas ha med det faktum, att *RF* och staten vill kontrollera socialisationsprocessen, att göra. Genom att kontrollera denna får man möjlighet att i viss utsträckning styra vilka värderingar barnens och ungdomarnas habitus kommer att präglas av. På detta vis kan man kontrollera diskursen och därmed också fältet. Staten och *RF* använder sig av denna strategi i syfte att reproducera fältets struktur – att reproducera sina egna dominanspositioner.

~~☞~~ Förändringens vindar blåser på idrottens fält. Nya tider genererar nya behov som i sin tur genererar nya krav. Bland annat har kommunikationsteknologin förändrat samhället radikalt. Idrottens fält är utsatt för ett påtagligt förändringstryck. Strävan efter en rättvisare idrottspolitik gör sig allt mer gällande i diskursen. Det är möjligt att *RF* och staten är på

⁹⁹ SOU 1998:76. Sid. 76.

¹⁰⁰ SOU 1998:76. Sid. 43.

väg att ta ett steg ifrån den samförståndsanda som präglat förhållandet dem emellan så starkt under stora delar av 1900-talet, det kan också vara så att staten hjälper *RF* att anpassa sig till tidens krav. Hur det förhåller sig får framtiden utvisa.

Värderingar

- ☞ Inom den idrottspolitiska diskursen hävdar man att det är viktigt att anpassa idrotten till barnens behov. Det förhåller sig dock på det vis att idrotten i *RF*:s regi inte alltid är så barnvänlig.
- ☞ Värderingen att idrotten inte når alla framträder i diskursen.
- ☞ Ökad rättvisa är en värdering som är stark på idrottens fält idag.
- ☞ Att idrotten genererar arbeten är en värdering som får verka ganska oifrågasatt i den idrottspolitiska diskursen. Det kan dock vara så att idrottsrörelsens ideella arbete verkar negativt i fråga om arbetstillfällen.
- ☞ Idrotten av idag präglas av industrisamhällets värderingar. Rationalism, organisation och prestation är framträdande, positivt värderade, begrepp i den idrottspolitiska diskursen. Dessa värderingar kan i ett visst ljus framstå som föråldrade.
- ☞ Nya värderingar gör sig gällande. Till exempel talas det om att det finns potential i idrotten utanför *RF*.

Kapitel 3 – Slutsatser, avslutning och sammanfattning

Slutsatser

Först återvänder vi till studiens vägledande fråga: *Vilka värderingar ligger till grund för de argument staten använder sig av för att legitimera att Riksidrottsförbundet ska ansvara för fördelningen av det statliga idrottsstödet? Vart kommer värderingarna ifrån och varför ser de ut som de gör? Kort sagt: Hur ser den idrottspolitiska diskursen ut?*

Denna problematik har jag angripit på olika sätt. Jag har i strävan att klarlägga hur det ligger till, och varför det ligger till som det gör, angripit problemet ifrån tre huvudsakliga håll...

Jag har studerat själva värderingarna och den diskurs de utgör i direkt mening. Jag har studerat vad man säger inom idrottspolitiken i olika politiska texter. Men detta räcker bara till att ge en bild av hur värderingarna och diskursen ser ut, det skänker ingen förståelse för varför de ser ut som de gör. Man får inget ”djup” i bilden – den är endast tvådimensionell, det vill säga en ”yta”. Om man inte studerar värderingarna i sitt sammanhang är det svårt att avgöra vad de egentligen betyder, vilken mening de har.

För att kunna förstå vilken mening värderingarna har måste man studera dem i sitt sammanhang – i sin kontext. För att klargöra hur denna kontext ser ut har jag skisserat den svenska idrottens fält – med inriktning på de delar som berör idrottspolitiken i landet.

För att fördjupa förståelsen för diskursen och för att ytterligare sätta in idrottspolitiken i sitt sammanhang, har jag också studerat dess historia. Den historiska analysen har försett mig med, dels en bild av de värderingar som härskar på idrottens fält, dels en bild av de sammanhang i vilka de uppstått och existerar.

Man kan säga att den historiska analysen hjälpt till att bringa djup i bilden av värderingarnas sammanhang, enligt samma princip som fältanalysen hjälpt till att bringa djup i bilden av värderingarna. En schematisk illustration...

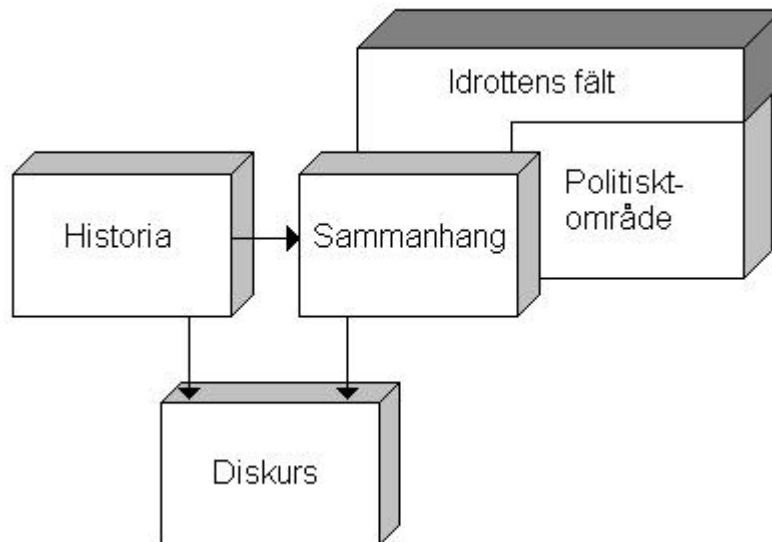

Fig. 1

Här följer en sammanfattning av studiens intressantaste fynd...

Kontextuella förhållanden

Historiskt

Under 1900-talets början bildades de första nationella idrottsförbunden. Dessa intog centrala positioner på idrottens fält. Av särskilt intresse är att *RF* bildades 1903. Agenternas på idrottens fält bestod till en början främst av stadsmänniskor, borgare och människor från aristokratin. Dessutom var i stort sett samtliga män. Det fanns inga agenter som dominerade fältet vid denna tid. Intresseorganisationerna började dock påverka diskursen – som var relativt heterogen.

Under 1910-talet växte intresseorganisationerna sig allt starkare och började utsätta staten för påverkan. De hävdade att idrottens positiva effekter kunde förstärkas via ökat statligt stöd. 1913 tillkom det första årliga statliga idrottsstödet. *RF* fick äran att fördela stödet inom idrottsrörelsen. Relationerna mellan staten och *RF* förstärktes. De båda ackumulerade mer socialt kapital. Man kan säga att de ingick ett outtalat förbund. I och med statsstödet stärktes de båda agenternas positioner på idrottens fält. Idrottsmotståndarna på fältet tystades ner - de ”negativa” hade svaga positioner på fältet och hade därför svårt för att göra sig hörda. Kapitalet kom att koncentreras till några få ställen. Intresseorganisationerna med *RF* i spetsen började dominera på fältet.

Under 1920-talet ägde en uppmärksammad strid rum på fältet. Den handlade om idrottens trovärdighet. Styrkerrelationerna på fältet kom på grund av denna strid att förändras. *RF*'s position försvagades något men kom trots detta att förbli stark. Samtidigt började idrotten, på grund av olika samhällsprocesser, få såväl geografisk som social spridning. Nya agenter som landsbygdsfolk och arbetarfolk tog position på fältet. De började också påverka fältet och dess diskurs med sina värderingar. Deras habitus satte sin prägel på fältet.

Rationalistiska strömningar var vanligt i samhället under 1900-talets början, detta satte också sin prägel på idrottens fält. Dessutom påverkade den så kallade Sportifieringsprocessen fältets karaktäristik.

Under 1930-talet var populärkulturen på frammarsch, och idrotten med den. Diskursen på fältet homogeniserades allt mer. Idrotten var inte längre en klassfråga. Politikerna började intressera sig allt mer för idrotten – den ansågs användbar och kostnadseffektiv i den form den bedrevs. Idrottens nytta eller onytta debatterades inte is större utsträckning inom politiken – det låg inte i de dominerande agenternas intresse att så gjordes. *RF* gjorde sig av med sin sista externa konkurrent på idrottens fält när Centralföreningen förvisades från sin maktposition. Detta gjorde man genom att, i samverkan med staten, frånta Centralföreningen såväl ekonomiskt som symboliskt kapital. *RF* fick tillsammans med staten hegemoni på idrottens fält. Staten valde att tilldela idrottsrörelsen intäkterna från den statliga spelverksamheten. Detta stärkte *RF*'s position ytterligare på grund av att det fick mer ekonomiskt kapital.

På 1940-talet började idrotten framstå som en naturlig del av samhället och politiken. Relationen mellan *RF* och staten stärktes. Tillsammans dominerade de den idrottspolitiska diskursen. Det rådde i sann folkhemsanda samförstånd mellan idrottsrörelsen och staten. Debatten var lågmäld. Det låg inte i fältets dominanters intresse att låta negativa värderingar av idrotten ventileras i den politiska diskursen. Inom *RF* fick problemet med Gymnastikförbundet en lösning. *RF* hindrades från att uppfylla sin fulla dominanspotential på idrottens fält på grund av interna angelägenheter. Gymnastikförbundet hade mer makt än vad *RF* som helhet hade intresse av att det skulle ha, denna makt tog man ifrån dem så fort man kunde. Genom att göra detta stärkte man sin position på fältet.

Under 1950-talet kom ungdomen att hamna allt mer i fokus. Ett statligt idrottsanslag riktat till ungdomar inrättas. *RF* fick, eller tog, på sig ansvar – och vann till följd av detta ökad legitimitet i fråga om att ansvara för det statliga idrottsstödet. De kom att bryta ut nya strider på fältet. *RF* fick konkurrens. Dess position ifrågasattes av Korpen och Friluftsrådet. Dessa organisationer hade andra sätt att se på idrotten än den staten och *RF* ville förmedla. Varken *RF* eller staten såg konkurrensen som önskvärd. Tillsammans utmanövrerade man

antagonisterna. Genom att utnyttja sina dominanspositioner eliminerade man motståndet på fältet och kunde på så vis fortsätta sin hegemoni.

Under 1960-talet blev det återigen lugnt på fältet, så skulle det förbli i närmare 30 år. *RF* och staten låg och bevakade sina positioner. Detsamma gjorde de ifråga om den idrottspolitiska diskursen. Det idrottspolitiska beslutet ”idrott åt alla” (1970) innebar att *RF* officiellt sett blev myndighet i fråga om det statliga idrottsstödet¹⁰¹. Under 60-talet kom idrotten också att bli framträdande i kommunalpolitiken. Under 70- och 80-talet fick *RF* allt mer makt över den idrottsrelaterade forskningen. Man fick alltså makten över den institution som producerade mycket av fältets symboliska kapital. Annorlunda uttryckt fick man makten över en institution som hade en sådan position (på fältet) och ett sådant kapital att den i stor utsträckning kunde bestämma hur saker och ting skulle värderas på idrottens fält.

Staten har genom att ta ställning för *RF*, förespråkade en viss sorts idrott, nämligen idrott i *RF*:s regi. Detta har motverkat pluralism på idrottens fält. *RF* och staten har också genom gemensamma strategier lyckats likställa *idrotten* med *idrotten i idrottsrörelsens regi* i den idrottspolitiska diskursen. Genom att göra detta har man osynliggjort övrig idrott. Man har utövat dominans på den övriga idrotten. Det man inte pratat om har inte funnits eftersom man i stort sett varit de enda som ”låtit” idrottspolitiskt sett.

Nutid

Jag har kunnat konstatera att staten och idrottsrörelsen (med *RF* i spetsen) besitter centrala positioner på idrottens fält. De har tillsammans använt olika strategier under historien för att säkra sina positioner på fältet. En strategi man använt sig flitigt av är att styra sättet att tala - det vill säga att styra diskursen. Tillsammans har de, i allians med varandra, dominerat den idrottspolitiska diskursen historiskt sett. Detta gör de än idag. I fråga om diskursen på idrottens fält som helhet finns det bara ytterligare en agent som har makt nog att göra sin röst hörd, nämligen massmedia.

På idrottens fält har det pågått och pågår det ständiga strider. I de fall *RF* och staten varit inblandade har de allt som oftast gått segrande ur dessa. De två institutionerna är giganter på fältet. Tillsammans kontrollerar de stora delar av idrottsfältets symboliska, ekonomiska och sociala kapital. Eftersom de styr diskursen styr de också vad som tillmäts värde – det vill säga vad som på ett legitimt sätt, i realiteten, kan betraktas som kapital.

¹⁰¹ Norberg, J.R. (2004). Sid. 91.

Det ligger i de dominerandes intresse att tala gott om idrotten på idrottens fält. De dominerande i fråga om den idrottspolitiska diskursen är *RF* och staten. En strategi *RF* använder sig av i syfte att stärka sin trovärdighet är att värna om positiva värderingar och osynliggöra negativa. En annan strategi som staten och *RF* tillsammans använder sig av är att man med hjälp av en viss retorik får det att låta som att man gör saker bara för att man säger att man ska göra det. En tredje strategi staten använder sig av i syfte att säkerställa *RF*:s legitimitet som bidrags mottagare är att tala om hur bra elitidrotten är. Staten föregår på så vis ett argument som skulle kunna tala emot *RF* i bidragsfrågan, den laddar begreppet positivt, så att det i stället talar till *RF*:s fördel. Strategierna används i striderna på idrottens fält.

Staten försöker jämställa hela idrotten med idrotten i idrottsrörelsen regi i den idrottspolitiska diskursen. Att inordna idrottsstödet i folkrörelsepolitiken är en strategi som visar på detta. En annan är att man bara talar om idrott i idrottsrörelsens regi och ignorerar övrig idrott. På detta vis osynliggör man den övriga idrotten. En tredje är att man får det att verka som att *RF* agerar i hela idrottens intresse, vilket man inte gör, man agerar i sina medlemmars intresse. Man kan betrakta värderingen att idrottsrörelsen främjar demokratin, som ett argument man använder sig av i syfte att slippa motivera varför inte idrotten utanför *RF* förtjänar statliga subventioner.

Inom idrottspolitiken är man noggranna med att lyfta fram vikten av att satsa på barn och ungdomar i syfte att ge dem motionsvanor för livet. I sammanhanget nämner man inte att idrotten i idrottsrörelsens form har en sådan struktur att möjligheten att idrotta försämrats kraftigt i takt med att barnen och ungdomarna närmar sig vuxenlivet.

Till följd av att man ifrågasatte om idrottspolitiken var tidsenlig tillsatte man i slutet av 1990-talet en utredning av idrotten. Anledningarna till varför man frågade sig detta var att befolkningssammansättningen i landet hade förändrats. Detsamma gällde fritidsvanorna. Nya idrotter hade också visat sig. Dessutom hade idrotten internationaliserats allt mer och kommersialiseringen hade blivit allt påtagligare. Strävan efter att eventuellt få bättre kontroll över hur idrottsanslaget kom till användning verkade uppenbar.

Det verkar som att diskursen idag inte är lika homogen som den var mellan 1970 och 1995. Detta kan ses som ett tecken på att förändringar ägt rum på idrottens fält samt att *RF*:s position på detsamma inte längre är lika ohotad.

Man har från statligt håll konstaterat att hälsoläget skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper. Eftersom staten ansvarar för alla sina medborgare anser man att någonting måste göras idrottspolitiskt sett för att förmå fler människor att börja motionera. *RF* idrotten tilltalar endast människor med ett visst specifikt habitus. *RF* har i och med

”handslaget” ställts inför ett ultimatum - man måste anpassa sig så att man når ut till fler. Gör man inte detta har staten antytt att det finns potential utanför *RF*-idrotten. Det finns också uttryck för att det inte är omöjligt att man kommer att se sig om efter nya lösningar idrottspolitiskt sett. Men *RF* kontrollerar forskningen på idrottens fält. På grund av detta kan det, även om fallet skulle vara så att *RF* inte lyckas nå upp till målen med ”handslaget” (nära fler socioekonomiska grupper), vara tveksamt om forskningen på området kommer att påvisa detta. *RF* är en mäktig agent på idrottens fält, det är tveksamt om ens staten har makt nog att dominera *RF*.

Barn och ungdomsidrotten värderas högt inom den idrottspolitiska diskursen. Detta kan sägas ha med det faktum, att *RF* och staten vill kontrollera socialisationsprocessen, att göra. Genom att kontrollera denna får man möjlighet att i viss utsträckning styra vilka värderingar barnens och ungdomarnas habitus kommer att präglas av. På detta vis kan man kontrollera diskursen och därmed också fältet. Staten och *RF* använder sig av denna strategi i syfte att reproducera fältets struktur – att reproducera sina egna dominanspositioner.

Förändringens vindar blåser på idrottens fält. Nya tider genererar nya behov som i sin tur genererar nya krav. Bland annat har kommunikationsteknologin förändrat samhället radikalt. Idrottens fält är utsatt för ett påtagligt förändringstryck. Strävan efter en rättvisare idrottspolitik gör sig allt mer gällande i diskursen. Det är möjligt att *RF* och staten är på väg att ta ett steg ifrån den samförståndsanda som präglat förhållandet dem emellan så starkt under stora delar av 1900-talet, det kan också vara så att staten hjälper *RF* att anpassa sig till tidens krav. Hur det förhåller sig får framtiden utvisa.

Värderingar

Historiskt

Värderingsfloran var vid 1900-talets början relativt heterogen. Omdömena om idrotten var såväl positiva som negativa. Positiva värderingar som kom till uttryck var att idrotten ger tillfälle till social samvaro, att den ger nöjesbetonad fritid, att den har positiv fostrande inverkan på ungdomen samt att den för samman människor från olika samhällsklasser. Amatörismen och Fair play idealet påverkade också värderingsfloran. Amatörismen handlar om oegennyttighet, mod, karaktär och ledarskap. Fair play idealet handlar om att hålla sig till reglerna, både vad gäller formella sådana som informella normer. Negativa värderingar som

kom till uttryck var att det inom idrotten förekom tävlingshysteri och andra urartningar. Dessutom ansågs idrotten vara förråande och elitistisk

RF påverkade diskursen. De habitus, människorna som styrde *RF* besatt, satte på så vis sin prägel på diskursen i sin helhet. Dessa människor kan karaktäriseras på följande vis. De var män, militärer, borgare, tjänstemän och kungligheter. På så vis kom borgerliga, nationalistiska, rojalistiska och aristokratiska värderingar att präglade diskursen på fältet.

Under 1910-talet var det framförallt positiva värderingar som präglade diskursen på idrottens fält. Framträdande värderingar var följande. Idrotten ansågs vara samhällsnyttig, den ansågs vara fysiskt och psykiskt fostrande – den fostrade till mod, beslutsamhet och vana vid ordnad verksamhet. Idrotten ansågs också verka för nykterhet, den ansågs skydda mot onyttiga nöjen samt gynna försvaret. Dessutom sades den främja demokrati, verka positivt för nationalism, minska klassmotsättningar samt göra reklam för Sverige internationellt sett.

Men det fanns också negativa värderingar. Idrotten ansågs präglas av för mycket överklassvärderingar, den ansågs vara slösaktig och professionalismen ansågs vara för påtaglig. Dessutom gjorde sig värderingen, att idrotten sliter på kroppen på ett osunt sätt, gällande.

Under 1920-talet kom negativa värderingar, mycket tack vare ”Carpentieraffären”, att få större utrymme i den idrottspolitiska diskursen. Det hävdades att idrotten hade fått karaktären av en nöjesindustri där idrottsstjärnor avgudades. Dessutom ansågs idrotten vara allt för brutal och man hade inget större förtroende för idrottens sätt att sköta sin egen ekonomi. Positiva värderingar ifrågasattes, relativt sett, mycket under denna period. Arbetarklassvärderingar kom att få ökat inflytande på diskursen. Slit, kamp och professionalism var begrepp som fick högre status under perioden.

Sportifieringsprocessen hade stor inverkan på värderingsfloran under 1900-talets första årtionden. Värderingar som kom att bli påtagliga inom idrotten till följd av denna var att idrott är underhållning, att det förekommer idoldyrkan inom idrotten samt att ”jakten på det sensationella” är ett centralt inslag inom idrotten. Dessutom blev kommersiella och professionella värderingar vanligare. Värderingen att idrotten är allt för tävlingshysterisk blev också påtaglig. Rationalitet var en värdering som hade hög status under århundradets början, detta avspeglade sig också på idrottens diskurs. Organisation och målmedvetet handlande blev i det närmaste honnörsord till följd av detta.

På 1930-talet kom framförallt positiva värderingar till uttryck i diskursen. Den idrottspolitiska diskursen blev också allt naturligare för människor. Idrotten framstod som trovärdig och ifrågasattes inte. Idrotten värderades nu allt mer som en naturlig del av

samhället. Från statligt håll värderade man den som användbar och kostnadseffektiv. Eftersom idrotten tilldelades pengarna från den statliga tipsverksamheten kan man fråga sig om inte detta påverkade värderingen av idrotten.

Under 1940-talet blev synen på idrotten som en del av samhället allt ”naturligare”. Kritiken var närmast obefintlig. Värderingen av idrotten som positiv för folkets hälsa blev tydlig. Idrotten ansågs motverka skadliga samhällstendenser och höja medborgarnas produktivitet. Dessutom ansågs den kunna tillhandahålla en meningsfull fritidssysselsättning samt utgöra en motkraft till de ungdomsproblem som samhället hade.

På 1950-talet kom idrotten att betraktas som en lösning på de ungdomsproblem samhället led av. På grund av stridigheter mellan RF, Korpen och Friluftsförbundet kom det faktum att det kunde finnas en alternativ syn på idrott än den inom RF till uttryck.

Mellan 1960 och 1995 var debatten kring idrotten på det politiska planet ganska lugn. Få nya värderingar som hade med idrotten att göra kom till uttryck. Men det fanns nya strömningar värderingsmässigt sett. Värderingar som blev framträdande i idrottsdiskursen var att idrotten var bra för barn, att jämlikhet var eftersträvänsvärt samt att idrotten kunde användas vid integrationen av invandrare.

Staten och RF har under historien försökt likställa idrott med *idrott i idrottsrörelsens regi*. Genom detta har man tagit ställning för organiserad idrott, bedriven i föreningsform med tävlingsinriktning. På så vis har denna idrottsform kommit att värderas högre.

Nutid

Den svenska idrottspolitiken vilar på tre grundstenar (enligt regeringens hemsida). Den första av dessa är att idrotten är bra för folkhälsan, såväl den fysiska som den psykiska. Denna värdering är högst dominant i den idrottspolitiska diskursen, sällan kommer värderingen att idrotten är skadlig till uttryck.

Den andra grundstenen innebär att en fri och självständig idrottsrörelse bör stödjas. Genom att göra detta stödjer man enligt den idrottspolitiska diskursen det ideella engagemanget, jämlikhet, god etik, integration samt demokratisk fostran. Dessa värderingar används alltså för att legitimera att idrottsrörelsen specifikt förtjänar statligt stöd, inte idrotten som helhet. Värderingarna problematiseras i mycket liten utsträckning i den idrottspolitiska diskursen.

Den tredje grundstenen handlar om att idrotten förtjänar statligt stöd tacka vare att den rymmer elitidrotten. Värderingar som kommer till uttryck för att legitimera att idrotten förtjänar statligt stöd på grund av detta är att elitidrotten förser medborgarna med

underhållning och fritidssysselsättning, den producerar goda förebilder samt gör reklam för den ”breda” idrotten. Den tredje grundstenen kan också ses som en strategi man använder sig av i syfte ytterligare legitimeras att idrottsrörelsen får motta det statliga stödet trots att det är här den svenska elitidrotten ryms.

En annan värdering som kommer till uttryck är att idrottsrörelsen kan ge människor goda motionsvanor för livet. Frågan är bara om det finns möjlighet att idrotta hela livet inom idrottsrörelsen.

I utredningarna kom många av de värderingar som den dominerande idrottspolitiska diskursen består av till uttryck. Idrotten anses ge människor tillgång till gemenskap, stärkt självkänsla, möjlighet att prestera mera, bättre fysiska funktioner högre upp i åldrarna, utlopp för olika behov (glädje, spontanitet, trivsel), bättre hälsa, bättre förståelse för andra människor, bättre samarbetsförmåga samt möjlighet till social utveckling. Idrotten anses också vara bra för att den är positivt fostrande. Elitidrotten påstås vara positiv främst för att den ger spänning och underhållning, dessutom ”gynnar” den breddidrotten.

Varför det är specifikt *RF* idrotten som skall stödjas motiveras man med att det av tradition har varit så, att *RF* idrotten är frivillig, att den ger meningsfull och hälsosam fritid, att den är en skola i demokrati samt att den är billig. Det vill säga att den bedrivs på ideell basis.

Internationell idrott värderas också högt. Detta motiveras genom att den internationella idrotten ger Sverige publicitet internationellt sett, den förser medborgarna med underhållning, den bidrar till nationell samhörighet, identifikation och gemenskap.

Även negativa värderingar kom till uttryck i dessa utredningar, om än i mindre utsträckning. Till exempel nämndes dopingproblematiken, ojämlikheten inom idrotten samt kommersialismens ökade inflytande på området.

Barn och ungdomar värderas högt i den idrottspolitiska diskursen. Detta kommer också till uttryck i ”handslaget”. Staten vill att *RF* ska uppfylla vissa kriterier. Man vill att de ska öppna dörrarna för fler, hålla tillbaka utgifterna, anpassa sig till flickors behov, verka mot droger och verka tillsammans med skolan i större utsträckning.

Inom den idrottspolitiska diskursen hävdar man att det är viktigt att anpassa idrotten till barnens behov. Det förhåller sig dock på det vis att idrotten i *RF*:s regi inte alltid är så barnvänlig. Värderingen att idrotten inte når alla framträder också i diskursen. Ökad rättvisa är en värdering som är stark på idrottens fält idag. Att idrotten genererar arbeten är en värdering som får verka ganska oifrågasatt i den idrottspolitiska diskursen. Det kan dock vara så att idrottsrörelsens ideella arbeten verkar negativt i fråga om arbetstillfällen.

Idrotten av idag präglas av industrisamhällets värderingar. Rationalism, organisation och prestation är framträdande, positivt värderade, begrepp i den idrottspolitiska diskursen. Dessa värderingar kan i ett visst ljus framstå som föråldrade. Nya värderingar gör gällande. Till exempel talas det om att det finns potential i idrotten utanför *RF*.

Sammanfattande diskussion

Man kan konstatera att den idrottspolitiska diskursen varit relativt stabil genom historien. Visst har det förekommit strider på fältet som påverkat diskursen, men man kan se att många av de värderingar som användes för att legitimera det statliga stödet till idrotten under 1900-talets första decennier används än idag.

Den idrottspolitiska diskursen av idag präglas fortfarande av: borgerliga värderingar från 1900-talets början, arbetarklassvärderingar från 1920-talet, 1930-talets rationalistiska värderingar och 1940-talets folkhems värderingar.

Den främsta anledningen till att det förhåller sig på detta vis beror på, som jag argumenterat för, den allians som *RF* och staten inledde under 1910-talets början. Innan alliansens bildande var diskursen relativt heterogen, olika motstridiga värderingar rymdes inom idrottspolitikens diskurs. Men alltsedan *RF* och staten inledde sitt symbiotiska förhållande har diskursen varit relativt homogen och trögrörlig. På grund av sina dominanspositioner på idrottens fält har *RF* och staten kunnat kontrollera diskursen. Man kan till och med säga att den konserverats.

Dessutom kan man säga att värderingsfloran, gällande positiva värderingar, varit ackumulativ till sin karaktär. Så fort en positiv värdering av idrotten vunnit legitimitet på idrottens fält har den adderats till den redan existerande skaran positiva värderingar i den idrottspolitiska diskursen. *RF* har haft monopol på diktandet av den idrottspolitiska diskursen. Positiva värderingar har man värnat om – negativa har man velat göra sig av med.

Som intresseorganisation är det *RF*:s uppgift att värna om sina medlemmars intresse, och detta har man lyckats bra med. Man har utmanövrerat sina fiender och tagit kontroll över stora mängder kapital på idrottens fält. Ett av de mest anmärkningsvärda övertagandena av kapital är att man tagit kontroll över i stort sett all idrottsforskning i landet. I enlighet med Bourdieus teorier innebär detta att man tagit makten över den institution som producerar stora delar av fältets symboliska och kulturella kapital.

RF och staten är beroende av varandra. *RF* är beroende av staten för att komma över kapital, som är av nytta i striderna på idrottens fält. Detta kan handla om ekonomiskt kapital - exempelvis det statliga idrottsanslaget. Det kan också vara socialt kapital – exempelvis de relationer man har med staten. Och det kan vara symboliskt kapital – att betraktas som idrottens legitime företrädare. Staten är beroende av *RF*. *RF* kan tillgodose statens behov av, exempelvis, friska medborgare, demokratiskt fostrade medborgare samt underhållning för sina medborgare. Jag skulle kunna räkna upp alla de positiva värderingar av idrotten i *RF*:s regi som kommer till uttryck i den idrottspolitiska diskursen i detta sammanhang. Det föreligger alltså ett ömsesidigt beroendeförhållande. Båda parterna är medvetna om att deras samarbete inte är friktionsfritt. *RF* idrotten har egenskaper det inte ligger i statens intresse att subventionera. Samtidigt lägger sig staten i saker som det inte ligger i *RF*:s intresse att den gör. De båda acceptera alltså, mer eller mindre medvetet, att deras samarbetspartner har brister. Och man accepterar det av den anledning att man tjänar mer på samarbetet än man förlorar på det.

RF säger det staten säger till dem att de ska säga. Den självständighet idrottsrörelsen talar så mycket om är fiktiv – den existerar egentligen inte. På frågan, varför *RF* idrotten säger det staten vill att den ska säga, är svaret att det ligger i deras intresse att göra så. Skulle *RF* inte säga det staten ville, skulle idrotten riskera att förlora legitimitet i fråga om statsanslaget. Dessutom skulle *RF* riskera att förlora legitimitet som idrottens självklara företrädare. Detta hade verkligen inte legat i intresseorganisationen *RF*:s intresse.

Det finns anledning att föreställa sig att det är staten som bestämmer. De talar nämligen om för *RF* vilka värderingar idrottsrörelsen måste assimilera för att fortsatt förtjäna statligt stöd.

Men bara för att staten bestämmer vad *RF* ska säga bestämmer den inte vad *RF* ska göra. Det finns ingen anledning att förutsätta att idrottsrörelsen faktiskt gör det den blir tillsagd att säga. Det finns omständigheter som talar för att *RF* säger vad de vet att de måste säga men bryr sig inte om att göra det de säger att de ska göra. Det ska dock tilläggas att *RF* är en mäktig agent. Förbundet har en stark position även på politikens fält och påverkar på så vis staten i relativt stor utsträckning.

Som ni kanske märker så blandas orden ”säga” och ”göra” i texten här ovan på olika sätt. Man måste verkligen koncentrera sig för att hänga med. Så är det också i den idrottspolitiska diskursen. ”Korten” blandas hela tiden om. Genom en viss slags retorik inom idrottspolitiken tillskrivs *RF*-idrotten egenskaper den nödvändigtvis inte behöver besitta. Det viktiga är att den ser ut som att den besitter dem i syfte att legitimera den vad gäller statliga subventioner. Som

exempel kan nämnas att man ofta säger att ”man vill stödja en verksamhet som gör X” och sedan – utan att debattera eller kontrollera om verksamheten verkligen gör X – tilldelar man den stödet. I och med detta framstår det som att den gör X! I *RF*:s fall har jag via denna analys kommit fram till varför man varken debatterar eller kontrollerar om *RF* gör vad man säger att man ska göra. Det ligger varken i *RF*:s eller statens intresse att göra så. Inte i heller någon annan kan göra det. De båda agenterna dominerar nämligen den idrottspolitiska diskursen. Endast om någon av dem har intresse av att en debatt ska äga rum, gör det så. De kontrollerar dessutom forskningen på området. De har alltså kontroll över den institution som skulle kunna kontrollera om de verkligen gör det de säger att de ska göra.

Dessa strategier, som verkar så väl till statens och *RF*:s fördel, är de då medvetna? – Förmodligen inte! Strategierna står inte nedskrivna i någon handlingsplan - varken hos *RF* eller hos staten. Statens och *RF*:s positioner är, för de agenter som är en del av fältet, naturliga. Detsamma gäller relationerna mellan positionerna och många av strategierna på fältet.

Fältets strukturer, produktionsprocesser och reproduktionsprocesser existerar inte för sig själva – oberoende av agenterna. De existerar i sociala relationer mellan agenter. De existerar i deras habitus. Och de behöver inte vara, och är oftast inte, medvetna om dessa. De är naturliga. Man gör på ett visst vis för att det är naturligt att göra så - så har man alltid gjort - det är sunt förnuft. Fältet har en viss struktur och enligt denna finns det ett korrekt sätt att agera. Det är det *RF* och staten gör – de är dispositionerade att handla på ett visst sätt.¹⁰²

Ett av dessa naturliga handlingsmönster (praktiker) är att *RF* ständigt anpassar sin värderingsflora till tidernas krav. Så fort samhället präglas av nya värderingar inkorporerar man dem i sin politik – med det omedvetna (medvetna?) syfte i åtanke att man, på så vis, även fortsatt, kommer att vara legitim mottagare av det statliga idrottsstödet. Detsamma gäller staten. ”Handslaget” kan tolkas som ett uttryck för en praktik staten tillämpar, som innebär att man sätter press på *RF* att säga ”rätt” saker. På så vis försäkrar sig staten om att *RF* fortsatt kommer att vara legitim mottagare av det statliga idrottsstödet. Därigenom reproducerar man också *RF*:s och sin egens position på idrottens fält. Såväl *RF* som staten kan karaktäriseras som intresseorganisationer och ingen av dem har intresse av att riskera sina positioner på fältet.

Man kan slutligen säga att staten styr *RF*, på ett diskursivt plan, i syfte att säkra sin egen position på idrottens fält. *RF* accepterar detta i syfte att säkra sin egen. Detta är någonting som

¹⁰² Se förord i: Bourdieu, P. (1997). *Kultur och Kritik*. Sid. 12.

pågår i det fördolda. Sättet att tala om idrotten motsvaras alltså inte av hur idrotten i verkligheten ser ut. Diskursen manipuleras och domineras i syfte att ge *RF* och staten makt på idrottens fält.

Dominerande värderingar

Här nedan har jag gjort en förteckning över de mest dominerande värderingarna i den idrottspolitiska diskursen. Enligt min tolkning av empirin i denna undersökning är det dessa värderingar man i första hand använder sig av för att legitimera att idrotten förtjänar statligt stöd, samt att detta stöd ska distribueras via *RF*. Här följer alltså argumenten, och värderingarna, man använder sig av för att legitimera det statliga idrottsstödet existensform.

För det första använder man sig av argumentet att idrotten främjar folkhälsan. Med hälsa avser man såväl psykisk som fysisk sådan. Med hjälp av detta argument legitimerar man att idrotten förtjänar statligt stöd. Man använder sig av värderingen att idrotten främjar folkhälsan.

För det andra använder man sig av argumentet att idrotten i idrottsrörelsens regi (*RF*) bidrar till samhällets sociala kapital och därmed främjar demokratin. Med hjälp av detta argument legitimerar man att idrottsstödet ska fördelas till idrottsrörelsen, via *RF*. Man använder sig av värderingen att idrottsrörelsen bidrar till samhällets sociala kapital och därmed främjar demokratin.

För det tredje använder man sig av argumentet att elitidrotten förser medborgarna med underhållning samt en chans för den svenska staten till internationell publicitet. Med hjälp av detta argument legitimerar man att idrotten förtjänar statligt stöd trots att man genom att låta stödet tillfalla *RF* indirekt stöder elit- och tävlingsidrott. Man använder sig alltså av värderingarna att elitidrotten förser medborgarna med underhållning samt en chans för den svenska staten till internationell publicitet.

Återkoppling

Jag ska nu en sista gång återvända till denna studies problem och syfte för att försöka avgöra om jag besvarat de frågor jag hade och uppfyllt syftena med undersökningen.

Problem

Jag frågade mig *vilka värderingar som ligger till grund för de argument staten använder sig av för att legitimera att Riksidrottsförbundet ska ansvara för fördelningen av det statliga idrottsstödet. Jag undrade också vart värderingarna kommer ifrån och varför ser de ut som de gör? Jag undrade kort sagt: Hur ser den idrottspolitiska diskursen ut?*

Syfte

Undersökningens syfte var att *identifiera och problematisera de värderingar vilka ligger till grund för de argument som staten använder sig av för att legitimera att det statliga stödet till idrotten ska distribueras via Riksidrottsförbundet.*

Syftet var också att försöka förklara och nå förståelse om var värderingarna kommer ifrån, hur de uppstått, hur de produceras/reproduceras, vem som producerar/reproducerar dem, i vilka sammanhang de produceras/reproduceras och under vilka villkor. Syftet är därför också att skissera delar av det svenska idrottsvetenskapliga fältet

Detta har jag riktat mitt sökarljus mot, mina glasögon. Jag har belyst och fokuserat fynden, jag har betraktat dem från ett visst perspektiv. Med hjälp av Bourdieus teorier (kapital, habitus, fält, strategier, o.s.v.) har jag tagit mig an verkligheten. Jag har studerat utredningar, avhandlingar, propositioner och idrottspolitiska dokument. Med hjälp av teori, metod, empiri och analys har jag funnit svaret på mina frågor. Jag, och förhoppningsvis läsaren med, vet nu vilka värderingar som ligger till grund för de argument som staten använder sig av för att legitimera att Riksidrottsförbundet ska ansvara för fördelningen av det statliga idrottsstödet. Jag vet också vart värderingarna kommer ifrån och varför de ser ut som de gör. Jag har skisserat, på ett papper, en bild av den idrottspolitiska diskursen – en representation av verkligheten. Men den varken är den idrottspolitiska diskursen, inte heller en fullkomlig representation av verkligheten. Den är en relativt omfattande representation av ett i verkligheten existerande fenomen.

Undersökningens syften är uppfyllda. Jag har identifierat och problematiserat värderingarna. Jag har förklarat och gått ”på djupet” i jakten på förståelse för var värderingarna kommer ifrån, hur de uppstått, hur de produceras/reproduceras, vem som producerar/reproducerar dem, i vilka sammanhang de produceras/reproduceras och under vilka villkor. Jag har också skisserat delar av det svenska idrottsvetenskapliga fältet.

Avslutning

Som avslutning på detta arbete har jag författat ett avsnitt om hur arbetet gått och vad som kan göras på området i framtiden. Denna del kan betraktas som en utvärdering av arbetet.

När jag tog mig an denna undersöknings problematik var jag inställd på att jag förmodligen inte skulle kunna göra en fullständig utredning av denna. Det gjorde jag inte i heller. Detta var å andra sidan inte heller min ambition. Det skulle dock visa sig att de ambitioner jag hade var höga - sett i relation till den tid jag hade planerat att studien skulle kräva. Arbetet har tagit mer, såväl tid som utrymme, i anspråk, än vad som från början var avsikten. Men att det har blivit så är inte konstigt. Jag har utforskat ett, i viss mening, utforskat område och det skulle vara omöjligt att beräkna exakt vilken arbetsinsats som skulle krävas för att bringa undersökningen ”i land”. Man skulle kunna tillbringa en evighet i studier av detta område. Det är stort och framförallt finns det så många perspektiv från vilka man skulle kunna studera det. För att kunna ge en meningsfull bild av problematiken i denna undersökning, från mitt perspektiv sett, krävdes det en studie av denna omfattning.

Jag ångar ingenting, tvärtom. Jag har inspirerats av Bourdieus vetenskapsfilosofi. Jag har insett hur viktigt och nyttigt det kan vara att bringa kaos i ordningen. Det är viktigt att inte ”snöa in sig”, gör man detta är man illa ute. Man måste belysa världen från olika sätt - inta nya perspektiv. När ”det naturliga” lägger sig som en slöja över medvetandet ska man vara extra vaksam, det då man lätt blir offer, det är då man riskerar domineras. Bourdieus teori har varit ett synnerligen användbart redskap i denna utredning. Det har så många olika egenskaper, så många olika användningssätt och användningsområden.

Valet att använda mig av den metod jag gjort, nämligen att göra en kvalitativ, utforskande, litteraturstudie, kan jag kommentera genom att säga att det kan vara svårt att veta vart man ska leta när man egentligen inte vet vad man letar efter. Det är ett tidskrävande företag. Dessutom vet man inte vad man ska hitta eller vad det krävs för att finna det. Metoden är en osäker sådan, samtidigt är den synnerligen spännande. Det känns som att man köper en enkelresa ut i det utforskade och man vet inte vart man kommer hamna eller ens om man kommer ”hem” igen. Flera gånger under studiens gång satt jag med en klump oro i magen, genererad av det faktum att jag inte visste vart jag var på väg eller om jag skulle hitta ”hem”.

Den empiri jag hanterat i denna studie har haft lite olika karaktäristik. Jag har upplevt den som ganska spridd, spretig och fragmentiserad. Det känns som jag har lagt ett pussel där det saknats bitar. I analysen har helhetsbilden, steg för steg, växt fram. Ingenstans i den objektiva

verkligheten finns bilden att beskåda i sin helhet, bara pusselbitarna. Genom att sätta in pusselbitarna i sitt sammanhang kan man dock få en föreställning om hur de hänger ihop. Man kan föreställa sig att man lägger pusslet även om man vet att inte alla bitarna är där. Trots att de inte är det kan man då få en uppfattning om pusslets motiv.

För vissa kanske pusslets motiv framstår suddigt. Detta är ett tecken på att det finns behov av fortsatta studier på området. Och det finns det – det gör det alltid. Som jag sa innan – man ska inte ta något för givet, man ska hela tiden söka nya perspektiv. På grund av att idrottsrörelsen har så stor makt över forskningen på idrottens område anser jag att de finns särskilt stora behov av oberoende forskning.

En sak jag uppmärksammat under arbetet med denna studie är att det är svårt att tvinga fram insikt. Den mognar fram. Först när den är redo, kan den gripas. Många stunder har jag suttit och försökt vara produktiv trots att inspirationen och kreativiteten lämnat mig. Det är då oerhört svårt att producera någonting meningsfullt.

Detta arbete har varit ett omtumlande sådant. Många känslor har jag upplevt i samband med det. Ibland har det varit tröttsamt, ibland roligt. Ibland har det varit stressigt, ibland stimulerande. Pressen har varit i det närmaste konstant. Men framförallt har arbetet varit lärorikt – upplysande. Jag har blivit en kunnigare människa med bättre färdigheter och fler erfarenheter i och med detta arbete. Jag kan bara hoppas att jag också bidragit till din, min kära läsares, fördjupade förståelse för *vad som sägs om idrott...*

Källförteckning

- Ahrne, G & Papakostas, A. (2002). *Organisationer, samhälle och globalisering*. Lund: Studentlitteratur.
- Berger, P.L. & Luckman, T. (1991). *The Social Construction of Reality: a treatise in the sociology of knowledge*. London: Penguin.
- Bourdieu, P. (1991). *Craft of Sociology*. London: De Gruyter, Walter & CO.
- Bourdieu, P. (1997). *Kultur och Kritik, anföranden av Pierre Bourdieu*. Göteborg: Daidalos.
- Broady, D. (1991). *Sociologi och Epistemologi, Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*. Stockholm: HLS Förlag.
- Bunar, N & Trondman, M. (2001). *Varken ung eller vuxen, "Samhället idag är ju helt rubbat"*. Stockholm: Atlas. (Det finns ingen referens till boken i arbetet).
- Gratton, C & Jones, I. (2004). *Research Methods for Sports Studies*. London: Routledge.
- Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet. (1990). *Forskningsetiska principer*.
- Lindroth, J & Norberg J.R. (2002). *Ett idrottssekel, Riksidrottsförbundet 1903-2003*. Stockholm: Informationsförlaget
- Miegel, F & Johansson, T (2002). *Kultursociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Norberg, J.R. (2004). *Idrottens väg till folkhemmet, studier i statlig idrottspolitik 1913-1970*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.
- Prop. 2004/05:1, Utgiftsområde 17. *Budgetpropositionen för 2005*.
- Prop. 1998/99:107. *En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning*. Riksidrottsförbundet. *Idrotten i den ideella sektorn – En kunskapsöversikt*. (2004). FoU 2004:6. Tillgänglig 2004-12-01, www.rf.se.
- Riksidrottsförbundet. *Riksidrottsförbundets Verksamhetsinriktning 2004-2005*. (2004) Tillgänglig 2004-12-01, www.rf.se.
- Riksidrottsförbundet. *Idrotten vill – Verksamhetsidé och riktlinjer för idrottsrörelsen in i 2000-talet*. (1995). Tillgänglig 2004-12-01, www.rf.se.
- SOU 1998:76. *Idrott & Motion för livet, statens stöd till idrottsrörelsen och friluftslivets organisationer*.
- SOU 1998:33. *Historia, ekonomi & forskning, fem rapporter om idrott*.
- SOU 1997:188. *Motion & Idrott, idrottsutredningens intervjuundersökning*.
- Svensk Idrott*. (2004). [Idrottsidning].
- Thurén, T. (1997). *Källkritik*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Wallin, B. (2003). *Idrotten till tjugohundra*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

www.rf.se. (2004). (Riksidrottsförbundets hemsida).

www.rf.se. (2004). *Idrotten i siffror*.

www.regeringen.se. (2004). (Regeringens hemsida).

www.riksdagen.se. (2004). (Riksdagens hemsida).

Bilaga 1 - Värderingstabell

För att sammanfatta den värderingsflora jag i det föregående gått igenom har jag konstruerat en schematisk översikt. Denna översikt består av värderingarna jag kunnat identifiera i olika texter som rör den idrottspolitiska diskursen. Förhoppningen är att modellen ger en schematisk förståelse för hur den idrottspolitiska diskursen ser ut – vilka värderingsmässiga fragment den består av. Jag har rangordnat värderingarna i den följd jag uppskattar att de dykt upp i den idrottspolitiska diskursen tidsmässigt sett. Det är viktigt att vara medveten om att det rör sig om uppskattningar i denna översikt. Det är svårt, för att inte säga omöjligt att avgöra när en värdering först implementeras. Särskilt gäller detta då den varit med ända sedan fältets konstituering. Det är lika svårt att avgöra hur pass framträdande den är (förutsatt att den framträder över huvud taget). Det är dessutom svårt att säga att när den upphör att existera (om den nu skulle göra det). Eftersom undersökningen börjar år 1900 redogör jag inte för värderingarna inom idrotten innan dess.

X = under vilket årtionde värderingen framträder i undersökningen.

Y = Hur värderingen kan karaktäriseras. Används värderingen för att värdera idrotten positivt representeras detta med ett +. Används värderingen för att värdera idrotten negativt används ett -. Om värderingen varken kan sägas vara positiv eller negativ används en *.

Z = Är en bedömning i fråga om värderingen fortfarande är aktuell i den idrottspolitiska diskursen.

<u>Värdering</u>	<u>X</u>	<u>Y</u>	<u>Z</u>
Historiskt:			
Sund ungdomsverksamhet	1900-tal	+	J
Fysiskt fostrande egenskaper	1900-tal	+	J
Psykiskt fostrande egenskaper	1900-tal	+	J
Klassintegration	1900-tal	+	N
Amatöridealet	1900-tal	+	N
Tävlingshysteri	1900-tal	-	J
Förråande	1900-tal	-	J
Elitistisk	1900-tal	-	J
Manlig dominans	1900-tal	*	J

Borgerliga värderingar	1900-tal	*	J
Militäriska värderingar	1900-tal	*	-
Aristokratiska värderingar	1900-tal	*	N
Nationalism	1900-tal	*	J
Rojalism	1900-tal	*	N
Karaktärsdaning	1900-tal	+	J
Samhällsnyttig	1910-tal	+	J
Psykiskt fostrande – mod	1910-tal	+	J
Psykiskt Fostrande – beslutsamhet	1910-tal	+	J
Psykiskt fostrande – organisation	1910-tal	+	J
Skydd mot onyttiga aktiviteter	1910-tal	+	J
Främjar nykterhet	1910-tal	+	N
Främjar demokrati	1910-tal	+	J
Gynnar försvaret	1910-tal	+	N
PR för Sverige internationellt	1910-tal	+	J
Präglad av överklassvärderingar	1910-tal	-	N
Slösaktig verksamhet	1910-tal	-	J
Överdriven rekordjakt	1910-tal	-	J
Osund fysisk förslitning	1910-tal	-	J
Överdriven tävlingsinriktning	1910-tal	-	J
Nöjesindustri	1920-tal	-	J
Avgudadyrkan av idrottsstjärnor	1920-tal	-	J
Brutalisering	1920-tal	-	J
Dålig ekonomisk hantering	1920-tal	-	J
Arbetarklassvärderingar	1920-tal	*	J
Arbetarklassvärderingar - slit	1920-tal	+	J
Arbetarklassvärderingar - kamp	1920-tal	+	J
Arbetarklassvärderingar - professionalism	1920-tal	*	J
Rationalism	1920-tal	+	J
Idrott är underhållning	1930-tal	*	J
Strävan efter det sensationella	1930-tal	*	J
Professionalisering	1930-tal	*	J
Kommersialisering	1930-tal	*	J
Tävlingshysteri	1930-tal	-	J

Idoldyrkan	1930-tal	*	J
Idrotten en del av samhället	1930-tal	*	J
Idrotten kostnadseffektiv – ideella arbetet	1930-tal	+	J
Samröre med svenska spel	1930-tal	-	J
Idrotten en del i folkhemmet	1940-tal	+	N
Folkhälsa	1940-tal	+	J
Motverkar skadliga samhällstendenser	1940-tal	+	J
Höjer medborgarnas produktionsförmåga	1940-tal	+	J
Meningsfull fritid	1940-tal	+	J
Skydd mot ungdomsproblem	1940-tal	+	J
Samförstånd	1940-tal	+	J
Ungdomen viktig	1950-tal	*	J
Barn och ungdomar viktigt	1960-tal	*	J
Jämlikhet	1970-tal	*	J
Integration av invandrare	1980-tal	+	J
Hänger inte med i samhällsförändringen	1990-tal	-	J

Nutid:

God folkhälsa	+
Ideella arbetet	+
God etik	+
Lika förutsättningar – rättvisa	+
Integration av invandrare	+
Demokratisk fostran	+
Underhållning	+
Idrottsliga förebilder	+
Elitidrotten väcker intresse	+
Positiva upplevelser	+
Idrott för alla	+
Motionsvanor för livet	+
Idrottsrörelsen hänger inte med	-
Positivt fostrande	+
Ger förståelse för andra människor	+
Skänker gemenskap	+

Stärker självkänsla	+
Stärker samarbetsförmåga	+
Elit föder bredd	+
Idrotten i folkrörelseform – tradition	*
Idrotten i folkrörelseform – frivillig	+
Meningsfull fritid	+
Gynnar sociala kapitalet i samhället	+
Viktigt internationellt sett	+
Utlopp för spontanitet	+
Ger trivsel	+
Bidrar till social utveckling – samarbete	+
Professionalisering	*
Kommersialisering	*
Doping	-
Öppna för fler	*
Anti droger	*
Idrottsrörelse i samarbete med skolan	*
Jämlikhet	*
Socioekonomiska skillnader uppmärksammas	*
Barn och ungdomar prioriteras	*
Ökad rättvisa	*
Potential i idrotten utanför <i>RF</i>	*